

Přítomnost

18
nezávislý
týdeník

ROČNÍK XIII

V PRAZE 6. KVĚTNA 1936

ZA KČ 2.—

Konec v Africe - co v Evropě?

F. PEROUTKA

Proč tak často padají vlády ve Francii

GUSTAV WINTER

Bašta zlaté měny a deflace

JOHN GUNTHER

Má šofér umět číst?

Auta poháněná dřevem

Maršál PÉTAİN

Portret presidenta Edvarda Beneše

K. KUBATA

Májové poznámky — Případ jednoho mandátu — Mladí v české a německé politice
Německý mladoaktivismus — Veřejné a soukromé úřadování — Ví, co nechce, neví
však, co chce — Družstevnictví u jedněch a u druhých — Nebezpečný protivník lidové
strany — Jazykový zákon a křestní jména — Ještě o rozumu a politice — Jak vzniká spis

Pro
přímou propagaci

ADREMA

GIBIAN A SPOL., PRAHA II., ŠTĚPÁNSKÁ 32

Vyžádejte si bezplatný prospekt o nových cestách reklamy

Jméno: .....

Místo: .....

Ulice: .....

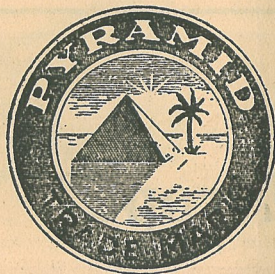
Lepší dopisy a průklepy

docílíte uhlovým papírem
a páskou značky **PYRAMID**

Vyžádejte si vzorky
a nákupní pramen!

Chemické továrny PYRAMID

Praha II, Růžová 13

Silná
strava
silné
paže
dává!

Stravu oprav-
du výživnou

činí Ceres, 100% čistý

rostlinný tuk. Dává tělu sílu, která
je učiní schopným ke každé práci.

Ceres

SÍLIVÝ ROSTLINNÝ TUK

KLUB PŘÍTOMNOST

sekretariát a klubovní místnost v Praze XI., budova
Všeobecného pensijního ústavu (vých. vchod), tel. 355-33

Pravidelné debatní večery ve středu v 19.30 hod.

Referují 6. V. vicepresident dr. Jan Brzorád,
dr. Jaroslav Kolářik,
továrník Otto Weissberger:

Průmysl a zemědělství.

13. V. poslanec dr. Alfred Meissner:

Zpolitování naší veřejné správy.

Vyjímáme z poslední přednášky, kterou měl v Klubu pražský německý spisovatel a novinář Walter Tschuppik, toto jeho vřelé zvolání:

„A pohlédte, kam chcete, začněte u sv. Augustina a Tomáše Aquinského, pozorujte Descartesa a Leibnize, Spinozu nebo Komenského, Rousseaua nebo Voltaira, a já připojuji v nejhlubší úctě jméno Masarykovo, nikde nenaleznete něčeho, co by mohlo ospravedlniti německý národní socialismus. A pohlédněte nyní na historii svého národa a na jeho svazek s Evropou a uvažte, že české národní znovuzrození se událo v naprosto humanním a humanistickém duchu, a dáte mi za pravdu, že naše země není jen zrcadlem a srdcem Evropy, ale

že také prožívá nejcitlivěji všechny zármutek Evropy. To ovšem také znamená, že českému národu a tomuto státu a všem, kteří se k nám hlásí a tento stát milují, jest svěřeno veliké a hrdinné poslání, poslání, které jest tak velké jako Evropa a tak daleké a nevyčerpatelné jako evropský duch. Bylo by si jen přát, aby se tato myšlenka uskutečnila a aby český národ touto myšlenkou rostl a aby mu byla mocnou vzpruhou.“

Tuto přednášku, která byla v dalším hlubokém sociologickém rozboru německého národního socialismu a bystrým pohledem do jeho politiky, vydá klub jako další svazek své knihovny.

OBSAH 17. ČÍSLA PŘÍTOMNOSTI: GUSTAV WINTER: Proč tak často padají vlády ve Francii. — STANISLAV K. NEUMANN: Spokojenost. — VIKTOR FELBER: Svátek práce. — OTTO RÄDL: E. F. Burian. — ZDENĚK SMETACEK: Jak jsme vyrůstali. — B. PALKOVSKÝ: Zbrojařská konjunktura. — Problém německého aktivismu nabývá tvaru. — Staré omyly nové politiky Rudové strany. Tajemníci a demokracie.

Přítomnost

za redakci
odpovídá **Ferd. Peroutka**

nezávislý týdeník

vychází ve středu v nakladatelství

FR. BOROVI V PRAZE II., NÁRODNÍ TRÍDA 18

Telefon číslo 390-51 až 54 • Účet poštovní spořitelny číslo 35.622. • Nevyžádané rukopisy se nevracejí • Předplatné na rok Kč 100.—, na půl roku Kč 50.—, na čtvrt roku Kč 25.—, jednotlivá čísla Kč 2.— • Užívání nov. známek povoleno řed. pošt. a tel. v Praze č. 13301-24-VI z 10. I. 1924 • Podací úřad Praha 25

TISKEM KNIHTISKÁRNY O R B I S, PRAHA XII., FOCHOVA TRÍDA Č. 62

Přítomnost

ROČNÍK XIII

V PRAZE 6. KVĚTNA 1936

ČÍSLO 18

Konec v Africe - co v Evropě?

Italie jása — jediná země, která za posledních pět let našla důvody k jáсотu. Habešský císař s rodinou prchá do Jerusalema, a poněvadž je tam slavná zeď nářků, je to nyní vhodné místo pro něho. Za to v Římě teď snad vystaví zase nějaký triumfální oblouk. S jakými pocity má Mussolini právo pod ním projít?

V římských ulicích se teď ozývá pokřik: evviva Mussolini! Kdyby římská ulice měla povinnost křičeti úplnou pravdu a kdyby si ji uvědomovala, volala by patrně spíše: es lebe Hitler! Neboť cizí Führer ještě více věnoval Itálii tento úspěch než vlastní duce.

Projde-li Mussolini skutečně pod nějakým triumfálním obloukem (při ohnivé povaze jižních národů možno všechno očekávat), pak ti, kdo v současné historii střeží pravdu, mají právo žádati, aby pod ním prošel nikoliv s pocity vojáka, který po ukázkách mnohé statečnosti zastrčil meč do pochvy, nýbrž toliko s pocity politika, jenž našel vhodnou chvíli a důkladně ji využil.

Vojenského úspěchu Italie v Habeši si nikdo asi nebude mnoho vážit. O statečnosti italských vojsk nebude při této příležitosti mluviti nikdo jiný než Italové sami. Vojenští odborníci od samého počátku habešské války tvrdili: buď nemá moderní věda a technika vůbec žádný význam na poli válečném, buď je možno, aby dostavník jel rychleji než vlak a aby voda tekla nahoru — nebo je naprosto jisto, že Italové musí Habešany zdrtit. Takový byl rozdíl ve skutečných válečných silách, takový rozdíl mezi starými puškami Habešanů — v podstatě jedinou jejich zbraní — a italskými děly, tanky, kulometry, bombardovacími letadly a plyny. Byl to boj těžkooděnce proti nahému muži. Jak mohl dopadnout? Zdá se, že Italové mohou oslavovati zisk území — nikoliv mnohem více.

My jsme ovšem z habešského bojiště neviděli více, než nám ukázal kinematograf, ale i to bylo poučné a významné pro posouzení triumfálního oblouku. Co jsme viděli? Viděli jsme takový typický habešský boj: italská linie, důkladně zakopaná, střelci v přílbách za ocelovými pláty; děla a kulometry vysílaly náklad ocele do habešské posice, nad níž ostatně kroužily ještě italské aeroplány, shazující tam bomby. Proti tomu měli Habešané pušky, které patrně do italské linie ani nedonesly. Trochu to připomínalo známé vyprávění o tom, jak Ferdinand d'Este si dával shánět jeleny do ohrady a pak do nich střílel. Ubozí Habešané nebyli mnohem nebezpečnější Italům než ubozí jeleni rakouskému arcivévodovi. Kinematograf nám také ukázal pohled na italského vojáka se zavázaným čelem. Přemýšlel jsem, kde se mohl zranit v tak bezpečné posici. Dospěl jsem k úsudku, že se patrně uhodil o trám. Teprve když na habešské straně bylo již zcela ticho, dalo se italské vojsko na pochod. Pochod, ne útok, protože už nebylo proti čemu útočit. Italové našli místo odporu schopného nepřítele hromady mrtvol (pohled na největší z nich filmová censura vystříhla) a hořící chatrče. Spatřím-li někdy italskou medaili za statečnost z této války, budu na ní svým

duševním zrakem viděti tento obraz. Náš vojenský spolupracovník vyložil, že v poslední době stálo 500 tisíc italských vojáků proti 80.000 habešským. Připočítejte k tomu onen úžasný rozdíl v ozbrojení. Být Italem, nešel bych tentokráte triumfálním obloukem. Považoval bych se snad za chytrého, ale ne za statečného.

Mussolini vsutku jednal chytře. Proč nepodnikl výpravu do Habeše r. 1925 nebo 1930? Proč ještě ne r. 1932? Protože tehdy ještě nedržel Hitler Evropu za ruku. Mussolini využil situace, kdy všechna pozornost, všechny připravované síly musí býti soustředěny proti zbrojící Třetí říši. Evropa nemohla si popřát ještě jeden konflikt. Musila se rozhodnout, která věc je pro ni důležitější a která méně důležitá, a musila dopustiti, aby bylo dokonáno bezpráví v Africe, nechtěla-li připravovati situaci, v níž by mělo bezpráví v Evropě všechny naděje na úspěch. Kdyby nebylo hitlerovské hrozby, neseděli by Italové v Addis Abebě. Hitler je pravým původcem tohoto vítězství. Mussolini provedl geniální kousek se stanoviska své země. S našeho stanoviska? Úspěšné diplomatické vyděračství. To bylo jako požádat o ústupky člověka, který je někým jiným držen za ruce.

Nezakrýváme si tedy nic z povahy italského vítězství. Nepřikrašlujeme si je morálně. Neretušujeme si Mussoliniho rysy do podoby heroa. Připouštíme celou trpkou a pro současnou Evropu zajisté ostudnou pravdu. Avšak to vše je stránka citu a poznání, to není stránka jednání. Co máme dále dělat — přes to, že toto všechno víme?

Právě v tomto čísle uveřejňujeme dopis jednoho čtenáře, který nás vyzývá, abychom v politice více dbali citu. Dobře — co tedy budeme dělat v této záležitosti, jestliže více budeme dbáti citu?

Postavíme-li se na citové stanovisko, tedy pak buď musíme bezmocně vzdychat nad dovršenou křivdou nebo ze spravedlivého hněvu vyhlásit Itálii válku nebo se k ní chovat tak zlostně a nevlídně, až by ona sama k nám pojala kruté nepřátelství a čekala by, až nám bude moci naše nevlídnosti oplatit. Běda, kam by nás to náš spravedlivý cit zavedl! Situace je tak zlá, že v zájmu svého národa nemáme právo ani na účinný projev spravedlivých citů.

Uvědomujeme si v celém rozsahu, co Italie učinila. Nechceme ji omlouvat, poněvadž bychom to ani nedovedli. Dovedeme si představit, že Mussoliniho už nikdo z Habeše nevypudí a že pevně drží ruku na své kořisti. A přece, přes to vše, co se stalo, má býti pro nás a pro Evropu hlavní otázkou: má se nyní politicky pracovat tak, aby se z Italie stal spojencem Německa, nebo tak, aby se stala — nebo zůstala — členem protiněmecké fronty? To je základní otázka, na niž si každý musí odpovědět. To je zájem, pro který musí každý krotit i svůj cit.

Představte si, že by v rozdrážděné Itálii získal Hitler spojence, dokonce takového spojence, který by byl v rozhodujícím zápase schopen Francii udeřit do

boku. Jak dlouho bychom pak čekali na válku? Hitler na nic jiného nečeká než na takového spojence. Budeme dokonce tak laskavi, že mu ho připravíme? Že mu ho připravíme třeba ve jménu spravedlnosti? O co máme usilovat více: o spravedlnost pro Habeš či o spravedlnost a bezpečí pro svou vlastní zemi? Kdo si na tyto hlavní otázky neodpovídá, není politik, nýbrž spokojuje se jen cítěním. Dosti pohodlně to postavení. Nemám mnoho uctivosti k lidem, kteří, aby si zachovali přísnost své mezinárodní morálky v dokonalém stavu, radí zacházeti s Itálií naprosto přísně bez ohledu na to, co z toho v Evropě povstane. Mohou si snad říci: co je mi po tom; dixi et salvavi animam meam. Nevím, co by tím mohlo býti ukojeno jiného než ješitnost dogmatika nebo moralisty. Všechny ostatní otázky, mezi nimi veledůležitá otázka války v Evropě, zůstaly by neřešeny. Necítím ani dost úcty k moralistovi, který se ve jménu spravedlnosti nechce starat o to, vypukne-li v Evropě válka, v níž zase může padnout dvacet milionů lidí, a prosadí-li pangermanismus svůj nemorální a nespravedlivý plán na našich a jiných zádech.

Ať se v Habeši stalo cokoliv, hlavním úkolem Evropy zůstává organisovat obranu a přesilu proti možnému německému útoku. Je někdo tak statečný, aby se odvážil říci, že je lhostejno, na čí straně by stála Itálie v zápase, k němuž se schyluje? A není-li to lhostejno, jedneje podle toho. Vše ostatní je podružné.

Připouštím, že je možno rozhodnouti se jen s ruměncem studu na tváři. Ale ani to nás nezabavuje povinnosti rozhodnouti se. Evropa si patrně bude musít říci: byli jsme příliš slabí, abychom mohli udržeti mír i v Africe; dali jsme Společnosti národů příliš daleké cíle a příliš mnoho jich; ale musíme být tak silní, abychom udrželi mír v Evropě nebo aspoň útočníka porazili; tomu se musí všechno podřídit — i naše citlivost morální.

Tato úvaha má nepochybně svou vadu: říká otevřeně to, co si jiní jen myslí.

F. Peroutka.

poznámky

Májové poznámky

Májové průvody a oslavy dávají pěknou příležitost pozorovat naše politické strany: v tom, co ukazují, a ještě více v tom, co hledí zastříti. Jsou příznakem, jež musíme teprve správně zhodnotit. Všimni jsme si aspoň některých zjevů. Strany ovšem se hledí představití obecně, co nejpůsobivěji. Někdy na to mají jen prostředky vnější, někdy jsou vnější projevy lépe či hůře v souladu s vnitřní náladou manifestujících. Neboť jde právě o manifestaci. Potud není vlastně náš první máj ani svátkem, máme-li na mysli den vlahé a srdečné pohody myslí. U nás ještě „duní kroky mas“ „do svědomí“ odpůrců nebo „třídnic nepřátel“, kteří často na ten den raději opouští město „ze strachu před účtováním“. Citacemi nehodláme zesměšnit, toliko ilustrovat, že na první máj není sváteční radosti nad prací, nýbrž temné odbojné vědomí, že práce má v tomto hospodářském rádě rysy poddanské. Je to slavnostní manifestace vůle vysvoboditi práci, svátek ještě ne.

Nejnápadnější byl dojem manipulovaného projevu nad průvodem národního sjednocení. Spousta pestrých praporů, nakoupených ve volbách, nestačila zahladit tento dojem. Tu za-

jistě nešlo o projev pevné vůle vymaniti práci, šedé košile nebyly zajisté odhodlaný předvoj zaměstnancké emancipace. Průvody národních socialistů a sociálních demokratů nesly znamenití tihy odpovědnosti za stát, jež nesou obě strany. Průvody byly početné, důstojné a klidné, ale jako by se z nich vytratil vznět a nadšení. Četné hudby, zejména v průvodě národních socialistů, nenahradily tento nedostatek. Hesla na standartách svědčila o lásce ke státu a o smyslu pro jeho potřeby. Odlišné složení členstva obou stran se odráželo v převaze dělnických prvků (modré košile) u sociálních demokratů a v národních prvcích (kroje) u národních socialistů. Obě strany však potvrdily de Mannův postřeh, že komunisté soustřeďují spíše proletariát, který ztratil naději na sociální vzestup, kdežto sociální demokracie (u nás i národní socialisté) zachytila zaměstnance a střední vrstvy s jistou mírou sociálního optimismu.

Nepochybně letos překvapil průvod komunistů, účastí i vzhledem. Proti dřívějším letům bylo v průvodě množství nápisů zhotovených samostatně. Bylo je dobře poznat podle konkrétnosti požadavků („Prodlužte tramvaj na Bílou horu“), kdežto nápisy dodané stranou byly příliš schematické a abstraktní. Mnoho bylo v komunistickém průvodu mládeže. Dospělí účastníci byli většinou neklamně poznamenání životní bídou, zato mezi mládeží byly nápadné skupinky zřejmě z dobrých sociálních poměrů. Zpravidla se také držely pohromadě, což nesvědčí zrovna o intenzivní výchově k beztržní společnosti. Komunisté neměli hudeb, jež nahradili dobře organisovaným sborovým pokřikem a zpěvem. Jiným příznakem pro trvalý rozpor mezi schematem vedení strany a konkrétním cítěním masy byla silná obliba písniček Osvobozeného divadla. Průvod byl často zdraven z obecnstva, ale rozdělení zdravících skupinek nevyklučovalo, že jde o dobře organisované divadlo.

Komunistický průvod stojí za pozornost zvláštní. Chyběla v něm především státní vlajka. V čele byla nesena velká rudá hvězda a rozměrný Gottwaldův obraz. Řada dodaných hesel velebila sovětskou armádu, o československé ani slova. Komunistické vedení se tedy důsledně hodlá vyloučiti z tohoto státu. Na této základně asi jednotnou frontu nezřídí ani nezachrání demokracii. Bude jeho věcí, zdali bude svoboda dělnictva v Československu uhájena bez účasti velké složky dělnické, ne-li proti ní. Má štěstí, že jí za ni uhájí ostatní, ona sama asi jen využije jejich výhod.

Komunistická strana má nyní vůdce. Zejména závislími zaměstnanci strany se nyní silně propaguje vůdcovská sláva Gottwaldova. V upřímné chvíli se vám možná přizná váš známý komunista, jaká je mezi myslícími členy strany nechuť nad touto změnou, zabíhající až do byzantinismu, který býval dosud cizí aspoň komunistům (mluví se dnes o „praporu Gottwaldově“ atd.). Podle toho také dopadl průvod. Lenin, Stalin a Marx museli se spokojiti místem až uvnitř průvodu (a hodně daleko), v čele byla velká podobizna „vůdce“ Gottwalda. A Gottwald také musel přinést svou oběť davovému vůdcovství. Udělal to tak, že pronesl neobyčejně štavnatou nadávku na fašisty, kterou přijal tábor s rozkoší. Ale hned zase upadl do staré frázyvitosti, jež činí z četby „Rudého Práva“ tak zoufalou nudu. Dnes má vedení zase samospasitelný recept v jednotné frontě. A tedy se prepisuje ve všech možných a nemožných slovo-sledech. I v Gottwaldově řeči, a právě v ní, zazněl ten dutý tón neživotné abstraktní heslovitosti komunistického vedení, jež se tak nápadně liší od konkrétní představitivosti žijícího dělníka. Gottwald tedy asi masy nerozohní do záru odhodlané revoluce. Tím nehoráznější je ovšem dovolávání se francouzského příkladu, kde ovšem komunisti nasadili noty, znamenitě souzvující s francouzskou duší.

A ještě jeden poznatek — nikterak radostný. Májové průvody ukázaly, že už všechny strany mají své uniformované sbory, své vojsko. Tu je nesporně jisté nebezpečí pro demokracii. Vojsko je také na konec válka, stranické vojsko je stranická a tedy občanská válka. Snad je to obava příliš černá. Ale německé zkušenosti nabádají k opatrnosti. Uniforma povážílivěji od sebe dělí lidi nežli prostá pořadatelská páska. Uniforma dělá z individuálního člověka zaměnitelnou jednotku poslouchajícího bojového útvaru. To by se mělo přenechatí armádě. S demokratickým životem se to špatně srovnává a nejméně už tím může zvítěziti myšlenka a program demokratické strany.

ld.

Případ jednoho mandátu

Brzo po posledních volbách se na Slovensku objevila brožura o poměrech ve slovenské straně lidové; brožura vyšla nepatrným nákladem, nebyla hromadně rozšiřována, nýbrž jen posílána některým slovenským politikům. Její obsah byl velmi umírněný: kritisovaly se osobní poměry ve slovenské lidové straně, byla odmítána nadvláda placených tajemníků, a anonymní autor (nebo autoři) odsuzoval polonofilskou orientaci několika luďáckých činitelů. Kritika se soustředila na tyto osoby: Msgr. A. Hlinku, posl. K. Sidora, senátora dr. J. Budaye, sen. dr. K. Mederlyho a posl. dr. M. Sokola. Nešlo o osobní útoky nebo urážky, rovněž se nedalo mluvit ani o útocích proti straně, resp. proti jejím základním zásadám — byla to jenom polemika.

Brožurka způsobila mezi luďáky velké rozčilení, a začalo se pátrat po autorovi. Na bratislavské schůzi předsednictva lidové strany někteří jeho členové se pokusili chabě naznačovat, že na brožurce je přece něco pravdy. Na více se nezmohli, poněvadž už hned na počátku schůze užší předsednictvo suspendovalo děkana Št. Ravasze, od něhož se očekávalo, že snad bude obhajovat osobu, jež byla obecně označována jako inspirátor brožury. Posl. dr. Tiso prý řekl, že souhlasí s obsahem brožury na 50%; senátor Viktor Ravasz prohlásil, že se s ní na 80% ztotožňuje. Ostatní členové presidia — ačkoliv se obecně vědělo, že vesměs vytykají stranickému vedení tytéž chyby, o nichž se psalo v brožurě — neřekli nic. Senátor Ravasz, jenž se doznal, že s brožurou na 80% souhlasí, byl ze strany vyloučen. Nikdo ho neobhajoval, neboť jeho bratr děkan Št. Ravasz, byl, jak jsme už uvedli, na počátku schůze suspendován, ačkoliv stanovily lidové strany neznají pojmu suspence.

Místní organizace lidové strany v Levicích, kde žije senátor Ravasz, postavila se za něho a přijala ho zpět do strany, takže vyloučený senátor je dnes opět členem lidové strany, jejímž je také spoluzakladatelem. Předsednictvo poskytlo senátoru Ravaszovi osmidenní lhůtu, aby se vzdal mandátu; když tak neučinil, žalovalo ho u volebního soudu. Věc se projednávala koncem dubna, a volební soud odložil rozhodnutí na neurčito.

Přelíčení mělo velmi zajímavý průběh. Luďáci byli nuceni dovolávat se ustálené praxe o zbavování členů N. S. mandátu na základě podepsaného reversu. Žalovali sen. Ravasze jménem nikoliv lidové strany, nýbrž dnes už neexistujícího autonomistického bloku. Jelikož sen. Ravasz podepsal revers s výhradou, že může být zbaven mandátu jedině tehdy, poruší-li hrubým způsobem základní zásady strany, a to z pohnutek nízkých a nečestných — byla lidová strana od počátku nucena tvrdit, že Ravasz jednal nízce a nečestně. Toto tvrzení má tu zajímavou stránku, že Ravasz podal žalobu pro utržení na cti vůči všem členům předsednictva, již hlasovali pro jeho vyloučení. Všichni se však skryli za poslaneckou imunitu, takže Ravasz mohl žalovat jenom dva, kteří nejsou členy Národního shromáždění. Mimoto obdobjou při měl také s redaktorem poslancem Sidorem, který byl odsouzen, při čemž bratislavský soud v rozsudku uvedl, že Ravaszovu kritiku nelze považovat za jednání nízké nebo nečestné. Tento rozsudek není ovšem závazný pro uvazování a výrok volebního soudu.

Senátor Ravasz u volebního soudu polemisoval s tvrzením, že jednal z pohnutek nízkých a nečestných. Je přece jedním ze zakladatelů strany, od převratu byl nepřetržitě jejím zástupcem v zákonodárných sborech, po vyloučení hned se opět do strany přihlásil a byl místní organizací v Levicích také přijat. Brožuru nepsal, jenom prohlásil, že z větší části souhlasí s jejím obsahem, při čemž nikdy nebojoval proti straně, ale toliko proti některým jejím činitelům. Byla to tedy pouhá diskuse o taktice a osobách, takže nelze mluvit o jednání nečestném nebo i třeba nevlídném vůči straně. Neobracel se na nepřátelský tisk a šlo mu jedině o zjednání nápravy, aby strana se opět vrátila k státotvorné politice, ke svým starým zásadám a ke své původní taktice, zejména v otázce polské.

Zástupce strany dr. Martin Sokol a jeho advokát se za přelíčení u volebního soudu meritů věci vyhnuli a poukázali především na to, že politické strany jsou pilířem státu a že nelze tedy rozvíkat jejich vnitřní kázeň. Jednání Ravaszovo je prý nečestné, poněvadž je za takové považováno prostředím, v němž žije — konkrétně totiž užším předsednictvem slovenské strany lidové. Pročez má být zbaven mandátu.

Nechceme předbíhat rozhodnutí volebního soudu, avšak je nutno zdůraznit několik momentů, jež mají čistě morál-

ni a politický význam. Především jde o určení toho, co lze považovat za jednání nečestné. Sotva lze tak bez výhrad se spolehnout na úsudek okolí a prostředí, v němž člověk žije. Prostředí není rozhodujícím soudcem, zejména už tehdy ne, když nestojí za svým výrokem a když lidé, jež někoho označili za nepoctivce, vyhýbají se soudnímu projednání a schovávají se za poslanecký mandát. Dále by se také dalo leccos říci o tom, že vedoucí činitelé lidové strany — titíž, kteří Ravasze vyloučili — pak mu vzkazovali: „Vrať se, bude vše zapomenuto!“ Výrok takového prostředí je po stránce morální a společenské sotva závazný a stěží se dá očekávat, že se najde někdo, kdož by opravdu Ravasze považoval za člověka nízkého a nečestného, a to jedině proto, že si to o něm řeklo několik brožurou uražených členů předsednictva slovenské strany lidové.

Ale je tu ještě jedna otázka — politická, jež rovněž nemá co činiti s příštím rozhodnutím volebního soudu. Ravaszův případ je zvláštního druhu a nepodobá se žádné dosavadní při o poslanecký nebo senátorský mandát. Je nutno si vzpomenout na dobu z konce r. 1934 a první polovice r. 1935. Tehdy lidová strana — nebo její jednotliví činitelé — hlásala některé názory, jež byly svojně odsuzovány celou čl. veřejností. Mezi těmito názory byla také Sidorova diskuse o naší zahraniční politice a otázka tak zvaného slovenského polonofilství. Senátor Ravasz se postavil také proti těmto přemrštěným polonofilům a hájil to, co zplna odpovídalo obecnému názoru a naší oficiální politice. Byl proto také vyloučen a jeho postup byl označen za jednání nízké a nečestné.

Dobře. Ale nechť nám někdo rozřeší obdobjí, avšak zcela myslitelný případ. Dejme tomu, že existuje strana XYZ, která má předsednictvo, jež podle stanov smí vylučovat členy strany. Několik členů předsednictva na vlastní vrub hlásá názory, jež odporují státním zájmům. Člen strany se proti tomu ohradí a jest jimi vyloučen, a to z důvodů nízkých a nečestných, takže ztratí mandát. A což, kdyby pak jednou tito jeho soudcové byli řádným soudem odsouzeni za své protistátní jednání? Dejme tomu jako kdysi profesor Vojtěch Tuka? Vyloučený už nedosáhne rehabilitace a nebude restituován ve svých právech a ve své cti. Není v tom cosi, co odporuje našemu právnímu cítění a morálce? Člověk, který obhajoval státní zájmy, může být jako osoba nízká a nečestná vyhozen se všemi důsledky ze strany proto, že tak rozhodli lidé, o jejichž státotvornosti bylo obecně pochybováno. A už nemá možnosti rehabilitace. Nejde nám o mandát sen. Ravasze. Jde o něco mnohem většího. Jde o lidskou čest Viktora Ravasze, o naše právní a mravní cítění, jde o pojem spravedlnosti, která je směrdatná nejenom pro jednotlivce, ale také pro postup politických stran a onu běžnou praxi, jež se denně uplatňuje v jejich kuchyni, avšak jenom občas — na příklad za přelíčení u volebního soudu — je v celé své nepřilíh vábné krásy ukazována široké veřejnosti. ABCD.

Portret presidenta Edvarda Beneše

Státní nakladatelství vydalo před několika dny jako oficiální publikaci reprodukci portretu druhého presidenta republiky. Jde o dílo Jakuba Obrovského. Nevíme, co si o této publikaci myslí vydavatelstvo a ústřední správa, která nyní bude školám a podřízeným úřadům doporučovat, aby obraz ten zakoupily a v třídách a v kancelářích vyvěsily. Chceme býti tlumočnickem veřejného mínění, které je zajedno v tom, že je to portret špatný a nedůstojný presidenta republiky. V diktaturách by vydavatel tak špatného obrazu hlavy státu neušel jistě trestu dosti citelnému. Ostatně i základní myšlenka portretu je nepůvodní. Připomíná příliš Švabinského portret T. G. Masaryka, jehož je ovšem velmi slabou napodobeninou. Avšak způsob, jakým je Edvard Beneš národu oficiálně představován (nezapomeňme, že žije a bude žít několik milionů občanů, kteří ho jinak nikdy neuvidí) je zvláště pobuřující. Portretu chybí zcela monumentálnost uměleckého díla. Kdo si vryl v paměť pravou tvář a postoj Edvarda Beneše, kdo viděl tohoto muže, když jako zvolený president, ozářen světlem reflektorů, skládal ve Vladislavském sále slib na ústavu, musí tento karikující portret, podobný nejspíše ještě krejčovským obrázkům, zvláště odsoudit.

Nejde prosím o žádnou malichernost. Žijeme v době, kdy režimní diktátorů působí na mysl milionů lidí vnějšími okázalostmi, které nepostrádají dobré režie a estetického smyslu. Demokracie nesmí vedle nich vypadati jako výkladní skříň hokynáře vedle výkladu moderního závodu na hlavní třídě. I ona se musí starat o to, aby nebyl vkus jejich občanů uražen. Oficiální portret presidenta republiky, který bude viset ve ško-

lách a úradoch, není věc tak bezvýznamná, aby o ni bylo rozhodováno bez slyšení odborníků a bez vypsaní řádné soutěže a bez přízvání přísné jury. To je také věc ministerské rady a ministerstva národní osvěty. V tomto případě, jak se zdá, sehlaly všechny instance. Kdybychom měli poradit, pak nelze navrhnouti nic jiného, než aby státní nakladatelství vzalo celý náklad s trhu. K nemožnému filmu přistoupil nyní karikující portret. Edvard Beneš zaslouží si, pohodlní páni byrokraté a dravá politiko, více pozornosti. Nemáte-li sami dosti uměleckého vkusu, přivete ty, kdož tomu rozumějí. *Karel Kubata.*

Mladí v české a německé politice

Henleinova strana přivedla do poslanecké sněmovny a do senátu lidi dosud neznámé a mladé. Ze starších politiků přijala SdP. pouze tři a sice poslance Peterse, Rosche a Hodinu. Do poslanecké sněmovny přivedla na čtyřicet mladých lidí. Ať už se díváme na Henleinovu stranu jakkoliv a ať už její vývoj je jakýkoli, je skutečností, že se nám na německé straně budou ke slovu hlásit lidé daleko mladší, než v politické domácnosti české. Vidíme to i na straně aktivistické. Němečtí aktivisté vidí dobře, že regenerace aktivistických stran musí být provedena za účasti mladších lidí. Tak slyšíme za ně mluvití Hakera, Jaksche a Schütze.

Na tuto skutečnost česká politika připravena není. Politické strany české, jedna jako druhá, nenašly poměr k politické mládeži české. Česká mládež roste jako dříví v lese mimo ohrady stranických formací pod vlivem myšlenkového chaosu od fašismu až ke komunismu. České strany se domnívají, že problém mládeže je otázkou několika poslanců, kteří se narodili kolem roku 1894—1900, že je to otázka několika vlivných slov a prázdných projevů na schůzích mládeže. To znamená i těžký politický handicap v otázce českoněmeckého poměru, neboť za jazykovou hranicí se nám hlásí k politické aktivitě mládež, s kterou se těžko dohovorejí nynější české politické strany, neboť česká politika stárne. Nestárne jenom fyzicky, ale stárne svými metodami. *V. G.*

Německý mladoaktivismus

V neděli vystoupili na různých místech, ale s podobnými projevy tři mladší politikové německých vládních stran, za německé sociální demokraty posl. Jaksch v Podmoklech, za německé agrárníky G. Hacker a za německé křesť. sociály posl. Schütz. Společný den těchto schůzí, jejich v celku společný tenor i skutečnost, že vystoupili tu tři mladí politikové němečtí, svědčí o tom, že jde o dobře organizovanou akci, která může znamenat mnoho ve vývoji česko-německého poměru. Tyto projevy svědčí o tom, že mladší generace aktivistických stran si uvědomuje, že strany aktivistické musí hledat to, co je sblízuje. Nehledají to jen proto, aby měly snadnější nástup proti Konrádu Henleinovi. Správně tyto projevy odhadují, že jádro otázky našich Němců není jen v tom, jak se porovnají či neporovnají aktivisté s henleinovci, ale především v tom, co udělá český demokratický tábor pro Němce a zejména pro německé aktivistické strany.

Mladí němečtí aktivisté více než stará generace aktivistická si uvědomují, že aktivistické strany vedou boj proti Henleinovi nejen za sebe, že však na české straně není dosti pochopení pro obtíže, se kterými se setkává při své práci v Praze i na venkově německý aktivismus. Velmi jasně jsme to viděli v českém agrárním tisku, který byl ochoten diskutovat s Henleinem, ale nečinil nic, čím by podepřel váhu německé strany agrární. Projevy mladých německých aktivistů byly vážné, a správně položil posl. Jaksch důraz na otázku, zda a jaké místo mají naši Němci ve státní koncepci československé. Bylo by nesprávné si zapírat, že Henleinův úspěch zvýšily také české politické strany svojí neochotou, řešití vážně česko-německý problém. V Jakschovi, Schützevi a Hackerovi hlásí se upřímně, vážně a důrazně mladá německá politická generace, která nabízí českým stranám ruku k společné práci. Česko-německý problém jest jedním ze základních problémů našeho státu a právě v dobách, kdy se mluví o obraně státu, nutno dáti za pravdu mladým německým aktivistům, že nejsilnější obranou státu je také oddanost všech vrstev jeho obyvatelstva. Nezbyývá než doznati, že jsme udělali mnoho chyb při řešení, resp. nřešení našeho poměru k Němcům a bylo by osudnou chybou, kdybychom přešli přes vše k dennímu pořádku, kdybychom přešli s tím „nic se nestalo“ přes vážná a důrazná slova mlad-

ších politiků aktivistických. Právě úkolem mladých lidí v české politice bude, aby ve svých stranách pracovali k tomu, aby-chom se na česko-německý problém dívali klidněji a vážněji než tomu bylo dosud. *V. G.*

Věřejné a soukromé úřadování

Svaz soudních úředníků připadl na dobrou myšlenku. Napřesrok bude konati ve Zlíně třídní pracovní sjezd, aby poskytl členstvu příležitost poznati pracovní metody v kancelářích tohoto velkého výrobního a obchodního podniku. Takový styk veřejného úřednictva s praxí dnešního hospodářství může přinést mnoho zdravých podnětů. Obě oblasti nejsou zdaleka tak rozdílné, jak se zdá lidem navyklým na tradiční chápání veřejné správy a soukromého podnikání. V obou oblastech vidíme kvapný sblízací vývoj. V hospodářství se jednak stírá jeho „soukromost“, jednak se rozvojem vysoce organizovaných útvarů v nich vynořují složité otázky správní, technické i osobní. Na druhé straně ztrácí stát povahu vrchnostensky policejní a přejímá činně organizaci mnohých úkolů, ponechaných kdysi soukromé iniciativě.

Ale i pouhá činnost dozorců v nynějších spletitých hospodářských a sociálních poměrech klade na veřejnou správu velmi těžké požadavky. Vzpomeňme jen na vyměřování daní před válkou a dnes, srovnajme rozsah a složení soudní agendy tehdy a nyní. I tempo ostatního života má veřejnou správu k tomu, aby modernisováním svých pracovních metod udržela s ním krok. Hovoří se mnoho o reformě veřejné správy. Je jí naléhavě třeba, aby ladila veřejnou i soukromou činnost na prospěch občanstva i státu. Je tedy věcí zaměstnanců a jejich organizací, jak si zajistí platný hlas v radě o těchto věcech, jež se jich týkají velmi citlivě. Svaz soudních úředníků ukazuje svým rozhodnutím nejen mnoho smyslu pro potřeby průběžné státní správy, nýbrž dává i dobrý příklad, jak se může odborářství věleniti svou podnětností do moderní demokracie. *ld.*

VI, co nechce, neví však, co chce

Jan Soukenka v „Národních Listech“ ze dne 29. dubna 1936 píše:

„Na začátku války ve východní Africe, když hájili jsme názor, že spor habešský se měl řešit jiným způsobem nežli sankcemi proti Itálii, domnívali se v jednom listě (to byla „Prítomnosť“, pozn. red.), že vyvrátí naše vývoje tím, když v nich slovo Habeš nahradí slovem Československo. Události další ukázaly, že Společnost národů Habeši nepomohla stejně, jako by nepomohla Československu.“

Společnost národů udělala chybu, nepřihlížela-li k názoru „Národních Listů“, že spor habešský se měl řešit jiným způsobem nežli sankcemi proti Itálii. Ovšem, jaký byl tento názor „Národních Listů“ (patrně správný názor, neboť byl prý potvrzen událostmi), je těžko zjistit. Pročteme-li „Národní Listy“ za celou tuto dobu, hledající jejich názor, nenajdeme tam nic, kromě několika temných a nesrozumitelných narážek na Společnost národů a naši zahraniční politiku, co by se podobalo plánu, jak bychom mohli zabrániti vpádu Italů do Habeše.

Celý český svět byl by vděčen „Národním Listům“, kdyby konkrétně řekly, co by se mělo dělat, aby Itálie uznala, že nelze obětovati jen tak člena Společnosti národů jenom proto, že je vojensky slabý. A co měla dělati Habeš, aby zabránila válce, kterou nechtěla, ani nevyprovokovala. *V. Hk.*

Družstevnictví — u jedněch a u druhých

Tisk čl. strany národně-socialistické ukazuje politickým živnostníkům na to, že republikánská strana — s kterou političtí živnostníci jdou ruku v ruce — má svoje družstva, konsumy, že dokonce svoji družstevní organizaci „Družku“ stále rozšiřují, což nemůže býti milé živnostníkům. Říká se tu živnostníkům: vy se spojíte s republikánskou stranou a ona si buduje družstva, proti nimž se na živnostenských schůzích tolik bouří. — Družstevnictví (republikánské strany) je tu používáno jako červeného kouřového kouřku, který má popuditi živnostníky proti republikánům. Jest otázka, je-li to rozumná politika.

Družstevnictví jest velmi rozumná a prospěšná myšlenka. Socialistické strany jí poměrně záhy přišly na chuť a její význam pochopily i některé strany nesocialistické. Družstevnictví

má pro svoje členy velký význam hmotný i výchovný. Každá prodejna jest pro funkcionáře, kteří ji vedou, malou, ale zdravou školou národohospodářství. I družstevnictví má svoje bolesti i vady. To platí zejména o našem družstevnictví. Je politicky roztrženo — a ne vždy jeho organizace mají zájem na prospěchu svých drobných členů. I organizace družstevní mohou propadnout samoúčelnosti, t. j. mohou se odcizovati více méně svému původnímu a prvotnímu poslání. To jsou však bolesti a vady, které budou odstraněny, bude-li poznán skutečný smysl a skutečné poslání družstevnictví.

Jest však správné popuzovati živnostníky proti republikánům poukazováním na to, že republikáni mají svá družstva? Živnostníci jsou na falešné cestě, vidí-li svého odpůrce ve družstevní myšlence a v družstevní organizaci. Tu není pravý a skutečný nepřítel středního stavu. Jest věci živnostenské strany a jejich příslušníků, aby posoudili, prospívají-li sobě, když přistoupili na tak úzkou spolupráci s republikánskou stranou. Ale není správné popuzovati živnostníky proti republikánům tím, že republikáni mají svá družstva. V. G.

Nebezpečný protivník Ľudové strany

Ľudová strana si čím dále tím více uvědomuje, že největším jejím protivníkem není ani pražský centralismus ani koaliční strany, nýbrž slovenští komunisté. Před několika měsíci museli Ľudáci založit laciný deník, „Slovenskou pravdu“, jen aby paralisovali vliv komunistického tisku na slovenský autonomistický venkov. Ale výsledky jsou hubené. Komunistická strana totiž připravila svůj protitřásky boj velmi důkladně. A dnes mu věnuje všechny svoje síly. Důvody k tomu má jednoduché. Voličstvo Ľudové strany tvoří totiž nejpestřejší směs: od klerikálních měšťáků až po nejubožejší proletáře. Zatím co intelligence s měšťáctvem vidí přibližně stejné cíle slovenského autonomismu, hledají slovenský rolník a dělník v první řadě změnu sociálního řádu, která odstraní bídu a zavede přes noc blahobyť. A tento kádr Ľudové strany je materiálem, kterému komunistická strana věnuje nyní svoji největší pozornost. Při tom má proti Ľudové straně nesporně výhodu v tom, že může ukázat na ruský příklad a také proto, že může mluvit otevřeně o změně sociálního řádu. Takové řeči se mnohem lépe poslouchají než sliby o uskutečnění autonomie, které vlastně nic neříkají o sociální rovnosti nebo o tom, proč se povede chudákovi lépe než se mu vede dnes. A při tom komunisté bojují velmi účinným způsobem: sledují každé hnutí Ľudové strany (nejlépe to bylo vidět za posledního jednání o vstup do vlády), ukazují prstem na každý špatný krok, zkrátka pokoušejí se dělat svědomí Ľudové strany. A ta je čím dále tím více zaměstnávána odpověďmi na komunistické útoky i odpověďmi na otázky, které jí klade vlastní voličstvo.

Je to nepřijemná situace. Ľudáci se pokoušejí z ní dostat tím, že chtějí držet s komunistickými způsoby krok. Zdá se, že bez úspěchu.

I když bude Ľudová strana zárlivě střežit každý krok slovenského komunismu, i když bude hledět nezústat v jeho bojových metodách pozadu, nevyhraje. Neboť na věčné časy se taková politika bez hmatatelných výsledků úspěšně dělat nedá. Ľudová strana se bude musít nakonec zařídit tak, jak se zařídily jiné strany: dělat politiku vezdejšího chleba, politiku poctivě vysezených úspěchů v koalici a ne politiku vzdušných zámků. I když přenechá část toho se vším nespokojeného voličstva jiným stranám, nic neztratí. Neboť zase získá ty, kteří raději vidí, že svým zásahem opatřila několika lidem práci na stavbě nějaké silnice nebo na regulaci potoka, než slib, že bude ráj na světě, jen až přijde ta autonomia.

Dr. vlt.

Jazykový zákon a křestní jména

Z 16. č. „Přítomnosti“ je čtenářům znám spor o Jiřího a Juraje na Slovensku. Protože se při tom v novinách tvrdilo, že na Slovensku podle jazykového zákona musí i české dítě dostati slovenské křestní jméno, vyhledal jsem si schválně ve Sbírce zákonů a nařízení z r. 1926 vládní nařízení č. 17 z 3. II. 1926, jímž se provádí ústavní zákon jazykový. Tu se mluví povšechně jen o jazyku zápisu a chybí tu důležité vysvětlení, jak psát vlastní jména osob: jména křestní a příjmení. Nerozlišuje se tu text zápisu od vlastních jmen. Text překládáme, kdežto vlastní jména zpravidla ne. A tak došly novinářské komentáře k závěru, že když platí zásada, že na Slovensku se úřaduje jenom slovensky, je samozřejmé i poslovenšťování křestních jmen a nepřijatelnost znění českého.

Jestliže však zákon podle ústavní listiny stanovil zásady jazykového práva v naší republice tak, že řekl „v zemích historických zpravidla česky, na Slovensku zpravidla slovensky“, neřekl tím zase nic o užívání křestních jmen. O tom, mají-li se křestní jména překládat či nepřekládat, rozpráda se před několika lety diskuse v „Naší řeči“, kde bylo uvedeno hodně důvodů pro i proti. Větší závažnost však měly důvody proti překládání: sama funkce jména v životě mluví proti překládání. Křestní jméno a příjmení je tu přece proto, aby jednou provždy a nezměnitelně označilo budoucího občana. Což je v zájmu veřejných úřadů, aby se křestní jméno člověka měnilo podle hranic zemí, které překročí? A není tak trochu také soukromou věcí a lidským privatissimem volba a změna křestního jména? Musí být každému Čechu na Slovensku lhotejné, označí-li matrikářský úřad jeho osobu jménem Andrej místo Ondřej? Mohl by bez trpkosti snášeti vědomí, že co se křestního jména týká, nemá na Slovensku ani tolik práva, kolik ho má příslušník jazykové menšiny? A je tatáž praxe jako na Slovensku i při zápise slovenských dětí v Čechách? Píše se v českých novinách o Jiřím Slávikovi nebo o Vavřinci Šrobárovi? A jdeme ještě dále: řekne nebo napíše u nás někdo Jan W. Goethe?

Myslím, že i z těchto otázek je zřejmé, že bychom překládat neměli. Vyvarujeme se tím chaosu, který překládáním jmen může snadno vzniknout. Jméno není součástí jazykové proměnlivosti a není na ně naprosto třeba reagovati v cizím jazyce překládem. Jméno jakožto nezměnitelnou značku (a jen tak plní v životě dobře svou funkci!) máme bráti tak, jak se nám v křestním listě podává. To bychom potom mohli i příjmení překládat — vždyť z historie víme, že i ta se kdysi překládala! (Na Slovensku viděl jsem vlastníma očima po převratě metamorfosu: Březina - Brezina!) A tu už, doufám, každý chápe, kam bychom s takovým překládáním došli. Ti, kteří ve vítězství Juraje na Slovensku vidí jen vítězná a nekompromisní úřadování po slovensku, měli by věc domyslet, a byla by potom pro ně, myslím, méně radostná: také v českých zemích nelze slovenským dětem dávat slovenská křestní jména. Domyslíme-li takto otázku křestních jmen, neuvidíme v boji slovenských Čechů za česká křestní jména malichernost nebo nechuť ke slovenštině a pod. Právě naopak! Co nepřejeme sobě, nepřejeme ani Slovákům. Ale musí-li již Čech na Slovensko jít, mělo by mu být přímo a výslovně vládním nařízením zaručeno, že dítě, které se mu tam narodí, může dostat české křestní jméno. Měl by být vydán doplněk k vládnímu nařízení asi tohoto znění: každý občan republiky má právo svobodně si vybrat pro své dítě při matričním zápise jméno a v takovém znění, které se mu z jmen obecně užívaných a přípustných podle jeho vkusu a citu líbí. Tím nikomu nebude ublíženo a zbavíme se mnohých nepřijemných nedorozumění i zmatků. Svoboda ve volbě a nezměnitelnost křestních jmen je v zájmu nás všech. Každý těžko snáší, jestliže se mu znění jména v rozporu s jeho národní příslušností vnučuje anebo překládá. I v ústavní listině naší republiky čteme: „Všichni obyvatelé republiky Československé požívají ve stejných mezích jako státní občané této republiky na jejím území plné a naproště ochrany svého života i své svobody nehledíc k tomu, jakého jsou původu, státní příslušnosti, jazyka, rasy nebo náboženství.“ K. E.

politika

Gustav Winter:

Proč tak často padají vlády ve Francii?

II.

Francie za hospodářské krise.

Případ páně Chiappův je typický, proto se o něm výslovně zmiňujeme. Ukazuje za mnoho jiných, jak za změněných podmínek podlamovala nestálost vlád stabilitu celého režimu. Nezapomínejme na situaci hospodářskou a sociální. V těch letech počíná pociťovat Francie krizi a pociťuje ji tím bolestněji — třeba objektivně byla méně intenzivní než ve většině

jiných zemí — že na ni nebyla vůbec připravena a spadla do ní přímo z nejvyšší prosperity. Celé vrstvy národa, jež byly nuceny náhle se uskrovnit nebo stály před nejistotou další existence, hledaly instinktivně vinníka. Rozbírat trpělivě příčiny, jež ke krizi vedly, hledat rozumně cesty k nápravě, k tomu nemají mnoho chuti lidé, kteří včera ještě jezdili vlastním autem a dnes nemají na taxi. Vinníkem je parlament, který nic nedělá než žvaní a poráží vlády, vinníkem je vláda, jež se nechává porážet, vinníkem je režim, jenž něco takového trpí, ba jenž k něčemu takovému nutně vede. Nervosita hospodářská a sociální se takto počíná násobit nervositou politickou. Má-li Francie z krise vyjít, potřebuje nejdříve pevné a stále vlády; nedovede-li tu vládu dát režim dosavadní, pak ukazuje italský a německý příklad, jak je možno s režimem zatočit a opatřit vlády, hodné toho jména. Je ku podivu, že v politických kruzích lidé nepozorovali tuto radikální změnu celkové politické nálady. V celé socialistické straně na příklad, v níž naprosto neschází politických talentů, byl to jediný Renaudel, jenž od počátku r. 1933 upozorňoval na rostoucí nepopulárnost parlamentu a na nutnost dokázat, že demokracie nemusí být nestálejší než režimy autoritativní. Byli ovšem politikové, kteří viděli stejně dobře jako Renaudel. Ale ti seděli na pravici a čeho se Renaudel obával, to oni naopak očekávali s radostnou nadějí; i když snad nechtěli přímo sáhnout k italskému nebo německému vzoru, slibovali si od oslabení parlamentu oslabení demokracie a hospodářských vrstev, jež jsou na demokracii interesovány.

Aféra Staviského otrásá zemi.

Za takových okolností stačil první větší náraz, aby se ukázaly trhliny, které těch několik let neklidu vyhloubilo v základech režimu. Že je ten náraz spojen s jménem Staviského a že se tak toto jméno dostává do historie politické z historie kriminální, je náhoda a přílišná čest pro průměrného gaunera, jímž podle všeho Staviský byl. Koncem roku 1933 se prostě zdála situace zralá těm, kdož financovali organizaci a vyzbrojení všech těch lig, jimiž se to najednou ve Francii hemžilo. Kdyby nebyla přišla aféra Staviského, bylo by se našlo něco jiného. Ale šestý únor byl důkazem, že vše je připraveno. Sesazený pan Chiappe měl větší vliv než efektivní policejní prefekt, jenž přišel na jeho místo. Policie plnila svou službu vlažně, některé části armády se zdály nespolehlivé v obraně režimu, veliký tisk byl dokonale sehrán ke generálnímu útoku, ligy byly v pohotovosti. Šestý únor dopadl nerozhodně; nepodařilo se vniknout do sněmovny, neuskutečnil se bláhový plán, jenž strašil v hlavách některých reakcionářů v pařížské obecní radě — vyhlásit vzdorovládu na pařížské radnici a svěřit panu Chiappovi, aby smetl parlament se vším příslušenstvím — nicméně, jak jsme již řekli, vláda, mající většinu ve sněmovně, byla druhého dne nucena kapitulovat, nechtěla-li si zajistit trvání krveprolitím na pařížských ulicích. Nezapomínejme, že šestého února nebylo na náměstí Svornosti jediné živé duše, jež by byla měla chuť nebo odvahu parlament hájit. Manifestanti byli z krajní pravice, ale také z krajní levice — komunisté se svým obvyklým taktickým smyslem chtěli se přizívit na protidemokratické nálade veřejnosti a manifestovali proti Daladierovi spolu s royalisty a Ohnivými kříži — a byl-li někdo, kdo věřil v parlamentarismus, nešel zaň toho večera nastavovat krk.

Že tuto těžkou krizi francouzská demokracie a parlamentarismus překonaly celkem ve zdraví a bez příliš těžké úhony, svědčí jen o robustních kořenech režimu, jenž byl jednu chvíli velmi ohrožen. Francouzi často vytýkají Angličanům, že jsou v politice empiriky a že nevidí nebezpečí, pokud ho nemají přímo před nosem. Francouzská demokracie se však neuká-

zala o nic méně empirickou. Bylo třeba šestého února, aby si konečně uvědomila, kde už věci jsou. A nebyl to žádný politik, nýbrž opravdový vůdce Léon Jouhaux, který dal generální stávkou z dvanáctého února signál k obratu a obraně. Po několik měsíců za vlády páně Doumergovy se nevědělo, rozhoduje-li ve Francii ústavní režim či neústavní a protíústavní ligy.

„Jsme jen stíny representantů národa,“ napsal v té době poslanec Gaston Martin a vystihl tím opravdu jak náladu, tak skutečnou situaci. Nicméně těch několik měsíců stačilo, aby se zotavily demokratické síly národa; pan Doumergue byl na podzim roku 1934 odklizen, aniž se co hnulo na pařížských ulicích na jeho obranu. Režim se vrátil aspoň vnějšně k normalnosti po výkyvu, jež se mu mohl stát osudným.

Cesty k nápravě.

Uvažuje-li se o tom, jak napravit onen stav věcí, který vede k tak častému měnění vlád, musíme rozeznávat prostředky taktické a povrchové od prostředků strategických a hlubokých. Je možno považovati nestálost francouzských vlád za nemoc samu o sobě, nebo je možno vidět v ní příznak nemoci jiné, organické. Konečně lze také kombinovat obojí stanovisko a navrhopvat jak technicko-politické reformy, jež by daly vládám větší stabilitu, tak reformy, jdoucí více do hloubky. Jak jsme již řekli, za normálních časů, až na krátké období na konci války, se o reformně ústavy mnoho neuvažovalo; přes svou bezbarvosť a neurčitost nebo snad právě pro ni ukázala francouzská ústava velikou přizpůsobivost a stačila dlouho i na úkoly, pro něž původně nebyla určena. Rozličné návrhy na změnu ústavy byly neškodnou hrou politických profesionálů. Teprve v posledních letech, když se projevila nebezpečnost nestálosti vlád, stává se volání po reformě populárním a návrhy přicházejí ne již jen od profesionálních politiků, nýbrž ze všech vrstev národa.

Plány na reformu ústavy.

Nebudeme je vypočítávat všechny. Všimněme si na příklad návrhu, který vyšel roku 1932 z organizace bývalých účastníků války a z jedné z organizací francouzské mládeže. Zde se žádá, co zatím již bylo splněno, aby totiž byla zřízena funkce ministerského předsedy jako samostatný orgán. Zbaven takto starosti o jeden věcný resort a vybaven potřebnými úředními silami, mohl by předseda vlády udržovat lepší soudržnost mezi jednotlivými ministerstvy a na druhé straně být v lepším kontaktu s parlamentem, presidentem republiky a veřejností. Kromě toho má být ústavně stanoveno, kdy smí položit otázku důvěry jednotlivý ministr, kdy celá vláda a porážka jednoho ministra nemá vésti automaticky k porážce vlády celé. Aby pak sněmovna sama nepřistupovala příliš často k votu nedůvěry, má mít ministerský předseda právo navrhnout presidentu republiky rozpuštění sněmovny — to právo sice teoreticky existuje již v ústavě nynější a se souhlasem senátu může president rozpustit sněmovnu, ale od doby, kdy 1876 tehdejší president maršál MacMahon zneužil tohoto práva k pokusu o protirepublikánský státní převrat, je každý nový pokus toho druhu předem vykládán jako akt protiparlamentní — a má mu býti vyhrazena možnost dovolat se veřejnosti plebiscitem nebo referendem.

Když byl u vlády pan Doumergue, přišel také se svým vlastním plánem, či spíše s plánem, který mu nakukali ti, kdož mu vedli ruku. Pan Doumergue a jeho okolí chtěli dát ministerskému předsedovi práva asi taková, jaká má Prime Minister v Anglii; zapomněli jen na to, že anglický premiér má za sebou jednu stranu, která má sama ve sněmovně většinu, nebo nanejvýš koalici dvou stran, nikoli tu změt klubů a jednotlivců, v níž musí po každé hledat svou většinu minis-

terský předseda francouzský. Premiér, vybavený vlastní mocí, by pak směl rozpouštět sněmovnu i bez předchozího souhlasu senátu, i bez souhlasu presidenta republiky. Byl by do jisté míry diktátorem. Sněmovna, nad níž by stále visel Damoklův meč rozpouštění, by si rozmyslila dělat vládě potíže. To tím spíše, že by jí navrhovaná reforma ústavy odňala právo iniciativy ve věcech finančních a že by ministerský předseda měl možnost dekretem prodloužit platnost rozpočtu o rok, kdyby se sněmovně nechtělo schválit rozpočet nový dostatečně brzy. Jak je vidět, nelámal si pan Doumergue a jeho rádců příliš hlavu, když novinami, rozhlasem a všemi jinými prostředky oznamovali národu, jak chtějí zachránit republiku. Nestálost vlád měla být prostě nahrazena nestálostí moci zákonodárné. President republiky měl být zbaven jedné ze svých nejdůležitějších teoretických výsad, osud země by více méně byl v rukou jednoho muže, jenž by nebyl ani mandátem určité většiny. Pan Herriot vyprávěl jednou, jak přistihl pana Doumergua v hlubokém zamyšlení před portretem Mac Mahonovým. „On to nedovedl,“ pravil panu Herriotovi, čímž se rozumělo, že on sám to dovede lépe než MacMahon. Ale demisí Herriotovou, odporem presidenta republiky a revoltou veřejného mínění padl celý tento projekt a pan Doumergue s ním.

Vezměme jako jiný příklad změnu, kterou navrhuje známý „plán devátého července“, jehož duchovním otcem není nikdo jiný než Jules Romains a několik jeho učedníků. Tento plán předpokládá ústavu pro normální dobu a pro „výjimečné okolnosti“. Za výjimečných okolností by byla vytvořena „vláda národního blaha“ z osob neparlamentních a požívajících všeobecné úcty. Za dob normálních by platil parlamentní režim, osvěžovaný v patnáctiletých lhůtách revisí toho, co se zatím ukáže zastaralé. Ale i tato normální ústava by potřebovala „obnovit rovnováhu posílením moci výkonné“. Jules Romains by předně vybavil velikou mocí ministerského předsedu, tak velikou, že by se stal zbytečným ministr vnitra a spravedlnosti. V každém ministerstvu by zasedal stálý státní podtajemník, jehož přítomnost by odčinovala nevýhody častého střídání ministrů. Ale i to střídání by se stalo méně častým, neboť bylo by přesně vycíleno, v kterých případech smí sněmovna ministra porazit, nadto by pád jednoho ministra nemusil vést k pádu celé vlády, ministerský předseda by pak měl v efektivně uplatňovaném právu rozpouštění sněmovny zbraň proti častému votu nedůvěry. Tento návrh předpokládá také prodloužení parlamentního mandátu ze čtyř let na šest. V tom vidí i jiní reformátoři jednu cestu k nápravě; sněmovna s delším mandátem, ale s možností předčasného konce byla by snad ochotnější k delší práci s jednou vládou než sněmovna nynější.

Z doby zcela poslední uvedme několik podnětů, jež podává Paul Reynaud, ostržilý parlamentář a několikanásobný ministr, ve svém spisku „Mládež, jakou Francie chce?“. Reynaud, jako tolik jiných před ním, chce odejmout sněmovně právo iniciativy v navrhování nových výdajů; netají si ovšem, že jsou vlády, které samy mohou dělat horší demagogii než sebedemagogičtější parlamentní strana. Také on by prodloužil mandát sněmovny aspoň o rok, upravil by přesnými pravidly právo klást otázku důvěry a vyslovovat nedůvěru a připouští možnost rozpouštění sněmovny, vznikne-li mezi vládou a majoritou spor v nějaké zásadní otázce, a odvolání k lidu novými volbami. V mimořádných okolnostech by sněmovna udělila vládě plné moci na určitou lhůtu. „Tak udělala také římská republika plné moci v těžkých chvílích, načež se režim vrátil do svých normálních kolejí.“ Paul Reynaud je ovšem příliš zkušený, aby přičítal samému faktu nestálosti vlád vše-

chna zla, jež v něm vidí veřejnost. „Veřejnost vidí v té nestálosti příčiny zla, jež vyplývají ze špatné politiky. Poslední zákonodárné období čítalo jedenáct vlád. To je mnoho, to je příliš mnoho. Ale kdyby jedna jediná z nich byla dělala dobrou politiku, kdyby byla překonala krizi, byla by mohla trvat. Clemenceau trval, Poincaré trval.“ Leckterý z oněch rozličných návrhů, jež jsme zde vypočetli a jež jsou vesměs statické, přihlížejíce k příznakům zla a nikoli jeho hlubokým příčinám, byl už fakticky proveden. Pan Doumergue chtěl svolat ústavodárný kongres do Versailles, aby byla ústavně zřízena funkce premiéra. Panu Flandinovi stačil jeden obyčejný dekret a jeden dodatečný paragraf v rozpočtu, aby dosáhl téhož účinku. Tento úřad je nyní zákonně uznán, má své stálé bydliště v někdejší paláci rakousko-uherského velvyslanectví a je vybaven potřebným úřednickým štábem. Systém otázky důvěry nebyl sice výslovně změněn, ale *via facti* se uznává, že není třeba porážet celou vládu, chce-li sněmovna porazit jednoho ministra, a že votum důvěry nebo nedůvěry, může být výjimkou, ne pravidlem parlamentního života. Byla také bez dlouhých řečí zlepšena parlamentní procedura; nový jednací řád usnadňuje a urychluje průběh prací, dává naléhavým předloham obecného zájmu přednost před věcmi, jež mohou čekat, upravuje právo interpelace a amendementu a omezuje zejména ony neblahé noční schůze, jejichž nervosní průběh byl pověstný a jimž padla za obět nejedna vláda mimo své vlastní nadání i mimo nadání sněmovny.

Skutečné příčiny.

Ale to vše jsou obkladky, náplasti a masti na nemoc, která má docela jiné a neskonale vážnější příčiny. Nestálost vlád a ohrožení režimu plyne prostě z toho — opakujeme ke konci této úvahy, co jsme tvrdili v její první části — že je dnes příliš široká propast mezi politickým systémem a hospodářskou skutečností francouzského národa. Francouzská ústava byla dělána pro stát skoro patriarchálně prostý ve svém hospodářském složení. Veliký průmysl, veliký kapitál, veliké hospodářské zájmové organizace vyrostly mimo ni. Vedle vlád, jejichž moc byla čistě politická, kypěly obrovské hospodářské síly, jež působily na stát bez kontroly, bez parlamentu a často proti parlamentu. Za války se dobře cítilo, jak je celý politický systém republiky primitivní vedle komplikovanosti současných hospodářských a sociálních jevů a z té doby pocházejí ankety, závodící ve smělosti myšlenek, jak obnovit francouzské státní zřízení po válce. Státní hospodářská rada, jež byla zřízena dekretem za Herriotovy vlády 1924 a nyní po jedenácti letech zreorganizována a postavena na zákonný podklad, je slabým odleskem toho všeho, co se uprostřed válečných úzkostí zdálo samozřejmé. A pak přišly veliké starosti finanční a zahraniční, dělnictvo, jež mohlo nejvíce pro tyto reformy vykonat, bylo hypnotisováno ruskou revolucí tak, že mu unikla domácí půda pod nohama. Clemenceau, jehož autorita byla v tu chvíli neomezená, neměl pro otázky toho druhu pochopení, a tak byla promeškána vhodná příležitost, kdy bez revoluce, ba bez velkého odporu bylo možno provést politickou a hospodářskou reorganizaci státu. Poválečná leta ještě urychlila proces, jenž také z Francie udělal zemi koncentrovaného, dobře organisovaného velkého kapitálu, vykonávajícího přes hlavu vlád a politiků přímý vliv a těžký tlak.

I vláda, jež by byla silná a stálá vůči parlamentu, je tedy třtinou v zápase s těmito silami, jež se doposud nepodařilo včlenit do státního organismu a podrždit je jeho celkovým potřebám. To se dnes zase dobře chápe. Celá nynější volební kampaň ve Francii se točila místo otázek čistě politických hlavně okolo této otázky, symbolisované dnes národní veřejností v boji proti „dvěma stům rodinám“. Banque de France je

osou a sázkou tohoto zápasu; jak bylo řečeno, v tomto volebním boji běželo o to, „má-li hospodářství národa sloužit Banque de France, čili má-li Banque de France sloužit hospodářství národa.“ To je opravdu ve zkratce celá otázka. Stabilita vlád se pak již nestává pouhou věcí parlamentní techniky a její zajištění je jen jednou a nikoliv hlavní součástí velikých problémů celkové nové výstavby národa. Tím se však již dostáváme k oněm rozličným plánům, jež se vynořily jednak po vzoru de Manově, jednak po příkladu americkém — nehledíme-li k oněm, které jsou inspirovány Itálií a Německem — ale jejichž rozbor se vymyká z přesného rámce, který mi redakce „Přítomnosti“ vytkla. Jen podotkneme v závěru, že ve Francii je tento problém těžší a bolestnější než kdekoli jinde. Jsme tu v zemi instinktivních individualistů. Jak praví Paul Reynaud, Francouz má více ctností osobních než občanských. Jdeme-li tedy až na dno, octneme se od otázky stability vlád u ústřední a životní otázky celé Francie v této době: Jak smířit individualistické založení tohoto národa s potřebou kolektivní disciplíny politické a hospodářské, kterou doba ukládá.

národní hospodář

John Gunther:

Bašta zlaté měny a deflace

(Banque de France.)

Americký žurnalista John Gunther vydal letos v lednu v Americe a v Anglii knihu „Inside Europe“ (Evropa — jaká je), ve které nesmírně poutavým způsobem vylíčil své politické poznatky z evropských cest. Kniha dosáhla ihned velkého úspěchu pro pronikavý referát, jež podává o situaci v evropských státech. Za zmínku stojí, že tento autor, neobyčejně spořicí pochvalou, vydává o Československu svědectví co nejpříznivější. Přeložili jsme z knihy kapitolu o „Banque de France“. Ostatně vyjde celá kniha v českém překladu.

„Přátelé zlata budou muset být neobyčejně moudří a mírní, budou-li chtít zabránit revoluci.“
J. M. Keynes.

Finanční oligarchie.

Kterýkoli předseda francouzské vlády koncem roku 1935 byl z vůle finanční oligarchie. Francie je ve skutečnosti řízena skupinou asi dvou set finančních rodin, jejichž ústředím je Banque de France. Jak tato oligarchie působí, stojí za odstavec nebo za dva. Francie, jak říkají Francouzi, už není království, ale třetí republika je v zástavě osmnácti „správců“ banky.

Banque de France, která tvoří a poráží francouzské vlády, jako démonické svěhlavé dítě může vystavět nebo zbořit domek z karet, je výtvozem Napoleonovým. Ač vydává veřejné peníze Francie a drží její zlatou zásobu, je to banka soukromá, nikoli státní. Podle její základní listiny jen dvě stě akcionářů s největším akciovým majetkem má právo hlasovat o správcích, kteří ji ovládají neomezeně.

V roce 1933 bylo asi 40.000 akcionářů; 17.889 akcionářů mělo po jedné akci, 9021 akcionářů mělo po dvou akciích, 8021 jich mělo po čtyřech akciích. Celkem 24.931 malých akcionářů mělo 68.015 akcií. Zbývajících 115.485 akcií mělo jen 6069 osob. Z těchto nejhořejších dvě stě má hlasovací právo. Ti volí správce banky.

Těch dvě stě lidí, smetánka finanční Francie, jsou podivuhodnou plutokracií. Jsou snobští, jako klobouk Suzanne Talbot. Pouhým bohatstvím se nelze vkoupit do tohoto same-

ového kroužku. Nejvýznamnější a nejméně významnější dva z moderních francouzských milionářů, voňavkář Coty a výrobce automobilů Citroën, nebyli členy toho, čemu se obvykle říká prostě „oligarchie“. Zvolení účastníci spojují v sobě jak dědičnou významnost rodiny, tak současné bohatství. Vyrostli přímo z dob před revolucí: byla to vyšší buržoasie za Napoleona; pracovali spolu, upevnili svou moc za Ludvíka Filipa a Napoleona III. Poslední osoba skutečně „přijatá“ do oligarchie byl, jak se soudí, Eugène Schneider, ocelář a zbrojař, což bylo asi před třiceti lety.

S p r á v a b a n k y.

Z osmnácti správců Banque de France tři — guvernér a dva viceguvernéři — jsou jmenováni státem. Nemají většího práva hlasovacího než ostatní členové správy. Guvernér musí podepsat každé rozhodnutí správy, a kdyby odepřel tak učinit, není technického prostředku, jímž by bylo možno ho donutit. Ale ve skutečnosti guvernérovi Banque de France, který se neshodne se soukromými správci, zbývá jen málo jiného než odstoupení. Podle ustanovení Code Napoleon guvernér musí mít sto akcií banky, každý viceguvernér po padesáti — a běžná cena akcií je 10.000 franků. Není mnoho zaměstnanců francouzské civilní správy, kteří by mohli na to věnovat 500.000 nebo 1.000.000 franků. Tak se v praxi vyvinul zvyk, podle něhož druzí správci půjčí každému novému guvernérovi částku, již je třeba na nutné akcie. Když guvernér odstoupí, zpravidla „je o něho postaráno“. Dva bývalí guvernéři z nedávné doby, Servent a Luquet, šli do správní rady Banque de l'Union Parisienne, veliké obchodní banky, utvořené k provádění obchodů soukromých bankéřů ze správy. Bývalý guvernér Moret šel do Banque de Paris et des Pays-Bas. Bývalý guvernér Charlot Rist šel do přístavu bývalých presidentů francouzské republiky, do Společnosti Suezského průplavu.

Tři další členové správy Banque de France jsou úředníky, zastupující francouzský státní poklad. Původně zastávali ten úřad, aby dozírali na zájmy státního pokladu. Zpravidla představují zcela neobyčejnou plutokracii v plutokracii, totiž „inspecteurs de finance“ francouzské civilní správy. Tito „inspecteurs“ začínají veřejnou kariéru tím, že se podrobí jedné z nejpřísnějších zkoušek světa. Jsou to vzdělaní mladí muži z dobrých rodin a s dobrou hlavou. Je jich ve Francii jen asi osmdesát a jsou to špičky stále civilní správy. Po letech praxe stávají se „Inspecteurs“; později se stávají členy správy Banque de France nebo mohou odejít z veřejné služby do soukromé služby průmyslové nebo bankovní. Těchto osmdesát „inspecteurs de finance“ představuje jakýsi finanční generální štáb, rozložený — ale při tom úzce spojený — v celé finanční skladbě francouzské republiky.

Zbývajících dvanáct správců, zastupujících soukromé zájmy, jsou skuteční vládci Banque de France. Předpokládá se, že jsou ztělesněním jakéhosi průřezu francouzským peněžnictvím, průmyslem, obchodem a zemědělstvím. Šest z těchto dvanácti jsou bankéři, všichni dohromady pak v ryzím slova smyslu jsou „dědičnými“ správci. Jejich křesla se odevzdávají z otce na syna. Ze šesti rodin tam zastoupených jich přišlo pět do Francie ze Švýcar v osmnáctém století pomáhat Neckerovi zachránit finance Ancien Régime. Šesté křeslo patří Rothschildům; baron Alfonse de Rothschild se stal správcem v roce 1855.

Šest „bankéřských“ správců:

Baron Edouard de Rothschild (banka Rothschildů).

Baron Hottingeur (Banque Hottingeur).

Baron Jacques de Neuflyze (Banque de Neuflyze).

M. Ernest Mallet (Banque Mallet).

M. David Weil (Banque Lazard Frères).
M. Pierre Mirabaud (Banque Mirabaud).

Všechny tyto bankovní domy jsou ctihodné soukromé instituce, které celá staletí spravovaly statky francouzské šlechty a vedle toho prováděly běžné obchody. Jsou to rodinné dynastie. Na příklad Pierre Mirabaud nastoupil po svém strýci Vilému d'Eichtal, který nastoupil po svém strýci Paulu Mirabaudovi, a ten zase nastoupil po svém dědu, Adolphu d'Eichtal. M. Weil nastoupil na křeslo, jež míval Felix Vernes, který měl toto místo po svém otci a dědovi.

Zbývající správci se podle napoleonského zákona z dubna roku 1806 volí z „manufacturiers, fabricants, ou commerçants“, pokud jsou akcionáři banky. Jsou to:

M. François de Wendel, ocelář a zbrojař.

M. de Vogüé, chemický průmyslník a předseda Union des Agriculteurs de France.

M. René Duchein, chemický průmyslník.

M. Camille Poulenc, chemický průmyslník.

M. Robert Darbley, průmyslník papíru.

Markýz de Vogüé, jako správci bankéřští, je představitelem staré aristokracie; jeho rodina už po dvě generace spravovala Manufacture de Glaces de Saint-Gobain, největší chemické továrny ve Francii. M. de Vogüé je také ředitelem Schneider & Cie v Creusotu, veliké zbrojařské firmy, právě tak jako M. de Wendel.

Tyto prostupující se ředitelské úřady mezi bankéřskými a průmyslovými správci Banque de France dosáhly takového rozsahu, že těchto dvanáct lidí zastává stopadesát míst v devadesátipěti korporacích, představujících nejméně šedesát procent průmyslové výroby Francie. Sedí ve správních radách 31 soukromých bank, 8 pojišťovacích společností, 9 železničních společností (čtyři z nich jsou zahraniční), 8 plavebních společností, 7 kovodělných korporací, 8 elektrárenských společností, 8 hutních a báňských společností a 12 chemických společností.

A zejména tito správci jsou částí onoho známého průmyslového koncernu, jemuž se říká Comité de Forges.

B a n k a d r ž í d e f l a c i.

Správci Banque de France mají rozhodující vliv na francouzskou politiku, neboť odepřením úvěru státní pokladně mohou zlomit kteréhokoli předsedu vlády, jenž se jim nelíbí. Banque de France, jež celkem představuje třídu rentiérů, zastává naprostou deflací. Velmi pomlouvaná sněmovna poslanců, představující člověka z ulice — a jeho peněženku — se tomu vzpírá. Banque může proto provést svou jen tím, že odejme rozhodování z rukou sněmovny. To se dělá tak zvaným zmocněním, pleins pouvoirs pro ministerského předsedu, který se Bance líbí. Tak na příklad Banka přemluvila starého Gastona Doumergue, který byl v čele francouzské „Národní vlády“, utvořené po bouřích pro Staviského, aby žádal o taková zmocnění. Sněmovna okamžitě starého, domýšlivého pána vyhodila. Dalším ministerským předsedou byl Pierre-Etienne Flandin a Banka jej vyřídila za šest měsíců.

Flandin, člověk středu, poctivý chlapík, se nechtěl bez výhrady sklánět před diktáty z Banky. Říkal: „Máme na vybranou: deflace nebo devaluaci franku. Nechci se dát svázat v tomto rozporu.“ Navrhoval třetí možnost, politiku přístupnějších peněz, postupnou „reflací“. Bance se to nelíbilo a tak zavařila paniku, jež otrásla Flandinem. Předseda vlády odpověděl zásahem proti Clementu Moretovi, guvernérovi. Banka pak odmítla eskontovat krátkodobé vládní půjčky. Nový guvernér Jean Tannery byl zajatcem ostatních správců.

Banka vyvinula obrovský tlak na vládu. 15. června čekala vládu značná výplata vládních bonů, ale neměla ani sou; Flandin žil z ruky do úst, vypůjčuje si z poštovní spořitelny. Francouzi, zmateni, obávající se inflace, začali kupovat zlato a odsouvat svůj kapitál do ciziny. Banka ponechala událostem vlídně volný vývoj. Byla by mohla zastavit unikání zlata, ale chtěla zasáhnout Flandina. Flandin poplašen požádal sněmovnu o tatáž zmocnění, o která před tím odmítl žádat. Sněmovna pojala nedůvěru a svrhla ho. Vítězná banka pak snadno zarazila odpívání zlata. To byla vnitřní historie francouzské finanční „krise“ v červnu 1935.

Laval se stal ministerským předsedou a nepřímo poslechl Banku nemilosrdnou deflační politikou. Nespolkl však celého programu pana de Wendela, předsedy Comité de Forges, který chtěl čtyři nebo pět miliard na „hospodářskou úlevu“, to jest na dary průmyslu ve formě daňových ulehčení a vládních subvencí. Daně byly naopak zvýšeny. Prokrustovo lože deflace postihlo téměř každého. Zajímavé však je si všimnout, jak de Wendel byl Lavalovi v patách, když předseda vlády žádal sněmovnu o čtyři miliardy franků na zvláštní vojenské úvěry. Sněmovna se usnesla na dvou doplňcích: 1. omezit zisky z výroby zbraní na 5 procent; 2. nacionalizovat zbrojní průmysl do roka. Když Laval viděl, že tyto doplňky by byly schváleny, odvolal celý návrh zákona.

Dekrety de Wendelovy a Lavalovy překonávají vše v historii francouzské republiky „zásahem do oboru soukromého podnikání“. Výnos vládních poukázek byl nařízením snížen o deset procent; vláda si zjedнала právo stanovit ceny a zisky téměř v každém obchodním oboru, až do nejmenšího; domovní činže a hypotéky byly dekretem zkráceny o deset procent; soukromým dlužníkům bylo dovoleno snížit placení svých úroků; veřejné platy, mzdy a pense byly sníženy o tři až deset procent; ceny uhlí, plynu, elektřiny byly deflačně sníženy. Přes to vše ceny životních potřeb ve Francii zůstaly asi o 25 procent nad světovou úroveň.

Proč rentiéri, drobní kapitalisté, sedláci s úsporami polykají takový program, když devalvace franku by mohla ulehčit břemeno s mnohem lehčími bolestmi? Důvod je ovšem převážně psychologický. Hrůzy deflace jsou poměrně neznámy; hrůzy inflace jsou známy a obava z ní je dvojnásobná. Francie koncem roku 1935 byla ovládnuta psychosou „držme se zlata“, velmi podobnou té, jež byla ve Spojených státech za Hoovera. A nemělo by se zapomínat, že francouzští majitelé kapitálu ztratili čtyři pětiny svých úspor, když byl frank znovu stabilisován na zlaté základně za Poincaréa. Stali se zlatisty až do morku kostí.

Ti, kdož se domnívají, že fašismus je moc, již využívají k osobnímu prospěchu průmyslníci, setkávají se zde s paradoxem. Ve Francii je demokracie. Ale francouzští průmyslníci mají podstatně víc moci nad politickým životem ve Francii, než mají němečtí průmyslníci v Německu. Bylo by možno právem říci, kdyby hospodářství bylo jediným ukazatelem fašismu, že Francie je „fašističtější“ země než Německo, kde podle jednoho z nedávných Hitlerových nařízení se nedovoluje žádnému průmyslu víc zisku než šest procent. A přec říkat, že Francie je fašistická, bylo by předčasné.

Věc vězí v tom, že v Německu vládne nacionalisticko-vojenská diktatura, proti které nikdo se nemůže úspěšně obrátit, ba ani průmyslníci. Ale ve Francii lidé stále ještě mohou hlasovat. Bylo jasné na podzim 1935, že příští obecné volby ve Francii, určené na květen 1936, budou vybojovány o politiku Banky. „Má být Banque de France,“ jak řekl Robert Dell, „pánem nebo služebníkem státu?“ Ministerské předsedové ve Francii stále ještě mohou s Bankou bojovat. Levicová vláda by s ní mohla dokonce bojovat — úspěšně.

Jiná věc však má podstatný význam. Je neblahá obdoba

mezi deflační politikou Lavalovou a deflační politikou Brüningovou. Brüning umožnil vzrůst Hitlerův. Neprokáže Laval stejnou službu plukovníku de la Rocque? Nepovede revolta pro deflační opatření Banky místo k devalvací franku za levicové vlády k fašismu nebo k něčemu příbuznému za pravicové vlády? Na konci roku 1935 tato otázka vrhala neblahý stín přes francouzskou politiku.

život a instituce

Ingelmajer:

Má šofér umět číst?

Otázka budí zdání, že chce posílit tažení nemotorisovaného občanstva proti řidičům smrtelných vehiklů. Následujícími úvahami vyvrátím toto zdání, jakož i podezření, že snad jsem ras na lidi zakleté do motoru. Aby však můj otázník předčasně nerozčilil nebo se někomu nejevil příliš tajemným, kladu hned na počátek odpověď:

šofér má umět číst!

Pilot, strojvůdce, šofér, kapitán lodi — to jsou lidé, jež házím všechny do jednoho pytle. Jsou to krásní chlapi, stoprocentní muži, gentlemani. Mají jimi být, musí z nich sálat důvěra, neboť jinak by si do jejich letounu či vlaku, na jejich automobil nebo člun nikdo nesedl.

Aby se k řízení dopravovadla nedostal člověk, nemající charakter

muže a gentlemana,

byla vymyšlena mnohá nástraha, jíž jest uchazeči o místo pilota, šoféra, kapitána nebo strojvůdce projít. A musí věru projít s minimálním počtem trestných bodů, aby mu mohly být vedle drahých vozů, lodí, letadel svěřeny ještě dražší lidské životy.

V nové době jsme k nástrahám, až dosud na dopravníky poličeným, přiřadili psychotechniku. A copak je to ta psychotechnika vůbec a copak ona má co dělat s položenou otázkou?

Vůbec je psychotechnika všechno to, co už o ní bylo napsáno: mladá věda, která se teprve prokousává, měření duševní mohoucnosti, výběr schopných a vyřazování pomalých, anděl spásy některým odvětvím a další egyptská rána jiným a tak dále.

Jak to dnes vypadá, existuje pro řidičské povolání jakýsi výběr pracovníků, mající svůj odlesk v nedávné minulosti. Řekl bych tomu

přirozený výběr.

Je to výběr nikým neřízený, ničím neregulovaný, zrovna takový jako byl ten: jestli se nebudeš učít, půjdeš na ševcovinu!

Tedy ševcovina bývala odkázána na to, co ze škol nebo ostatních oborů odpadlo. A v dnešní době se nezřídká stává řidičem automobilu člověk, jemuž se všechny jiné cesty zavřely. Půjdeš jezdit s taxíkem — a hotovo. Tím potom trpí celý stav. Následky toho, že se věc ponechává tomuto přirozenému třídění, jsou: dirigování žvlů pochybných kvalit do jízdní dráhy, brzdění provozu, přeměna ulic a silnic v po-praviště pro nemohoucí, případně nevychované chodce.

Psychotechnika v souvislosti s naší otázkou pak znamená snahu

povznést stav.

Šoféři, přišli za volant od potahů, trakařů a krumpáčů, reprezentují stav, proti němuž se bouří chodci i osoby přepravované. Stav, který vyvolává neúctu všeho lidstva nemotori-

sovaného k strojům. Stav, jenž je příčinou tak častých a zbytečných, případně velice nechutných novinářských polemik, soudních sporů a rovněž varietního probášení a pokutování chodců, usmyslivších si kráčet přes křižovatku místo po kolmici po diagonále.

Šoféři, mající dostatek

vrozené inteligence

a rozvahy, kus technického vtipu a svědomitosti, zaručují plynulost provozu i v městech nejtěsnějších, ať už si chodci vykračují kudy a jak jim líbo. To už je tak: málo je automobilistů a mnoho je chodců, a proto nebudeme praktikovat výběr u těchto, ale u oněch. Vyhledáme řidiče, kteří jsou s to pochopit, že dlouho ještě zůstanou všechna práva pěším a veškerý ohledy motoristům. Je to samozřejmě právo pomalého a samozřejmě povinnost rychlého.

Chci uvést něco poznámek jako reakci na nesmyslné vývody uveřejňované v některých časopisech, hájících přes míru horkokrevně zájmy automobilistů. Trochu, jak bych řekl,

filosofie pohybu

po velkoměstské ulici.

Člověku stojícímu se nutně musí vyhnout člověk krácející. Jdeme-li s vrchu, vyhneme se tomu, kdo jde proti nám. Jdeme-li s prázdným, ustoupíme s cesty tomu, kdo nese břímě. Jedu-li na kole, vyhnu se pěšimu. Vždycky tomu, kdo se rychleji pohybuje vpřed, kdo jaksi má výhodu ve zdolávání terénu a vzdálenosti, narůstají úkoly: větší pozornost! vidět na všechny strany! více ohledu! Na maléru je vždycky vinen ten, kdo přímo před ním řídil vozidlo, jež se rychleji pohybovalo. Zde, páni řidiči, mne netahejte za slovo. Nenaleznu redaktora, jehož laskavost by mi dovolila popsat jeho týdeník úvahami o technice karambolů. Jsme jen lidé, ani jeden perfektní, máme nedokonalé stroje a naše organisace v dopravnictví není prvotřídní.

Uzavírám taktó: nelze-li jinak, bude se jezdit přes křižovatky a

okolo rohů krokem.

Máme pro to, co se nám jeví jako návrat k pomalosti, na západě krásné vzory.

Zákazy a tresty zbytečně rozhánějí pasanty od přechodů hlouběji do ulic, kde potom přebíhají jako zajíci přes jízdní dráhu. Nedivte se jim. Ona tam sice hrozí elektrika a automobil a cyklista, ale aspoň nepřekáží strážník. Stráž na křižovatce nepřekáží schválně, ona to má nařízeno — ale pěšákům se zdá ta překážka růst, jsou-li tu asociace: čekání — nervosita pana šéfa; spěch — vracení z jízdní dráhy; hádky s bližními — předvedení na komisařství; pokuta — denní rozpočet; předvolání — soudy. Tož raději do volného proudu, kam plavčíkův bystrozrak nemůže!

Chodcům zůstává přednostní právo. Jednak jim to dává

majorita,

jednak byli na světě před motorismem. Automobil přišel jako novinka a musí si cestu razit. Slušně, ohleduplně. Automobilista může znenáhla chodce vychovávat. Přitlačování babiček ke kandelábrům nebo věčně alarmování policie nepřináleží k výchovným sankcím.

Prosím: pokutujte nebo zavřete bonu, jíž z kočárku nevhodný frocek vyhodil peřinku zrovna na koleje; zlobte se na dědečka, který si uprostřed jízdní dráhy sedl na asfalt a je tak drzý, že čeká, až mu někdo pomůže vstát; potrestejte kluka, jemuž dali kouli z matiky a on teď šněruje ulici od chodníku k chodníku nevěda, má-li jít domů anebo raději skočit s mostu; bijte slepce a mrzáky, zavírejte hluchoněmé, rozčilené, rozjařené nebo pitomé.

Nikdy nebudete u konce se svou
činností rasovskou.

Ale snadno se můžeme zbavit nezpůsobivých řidičů, to jest takových, kteří neumějí vidět v člověku živel, ve velkoměstském pěšáku obzvláště zlý živel.

Povznést stav se nám podařilo. Jen si všimněte řidičů, sedících na strojích pražských elektrických podniků a na strojích státních drah. Všimněte si toho, jak obecenstvo čeká, až přijede státní autobus a jak třeba odmítne soukromého autodopravce, nabízejícího rychlejší přepravu. To je věc důvěry. Ta přišla časem. V onom čase pracoval lékař, pátrací orgány, strojník a psychotechnická laboratoř. Prosvěcovali si budoucího šoféra. Pustili k práci jen vyvolené.

Pomalou — ale bezpečně — se blíží doba, která si nechá nastoupit soukromé autodopravce, v první řadě velkoměstské taxikáře a doufejme, že vůbec každého člověka, který hodlá řídit rychloběžný stroj; že poděkuje všem těm, kdož jsou cítit kořalkou a všem ostatním, neschopným ať už z důvodů snížené inteligence nebo pošpatnělé morálky. Řekl jsem: vůbec každého. Nechtějte na mně žádnou záruku; já nevím jestli ta doba bude tak statečná a silná, aby se na ony pány, kteří šustrují se svými limuzinami po nejfrekventovanějších třídách a ohrožují nás pěkně skrytí pod lékařskými hádky nebo tabulkami CD, podívala stejně přísně jako na Františka Pařeníčka, koncesovaného autodopravce, bytem tam a tam, kilometr dvě koruny.

Spravedlnost i přisnost mají mít titul obecnosti. Ta doba by měla za volant nechat zasednout jen ty, kdož budí důvěru; měla by na řidičích žádat

určitou kulturu.

Psychotechnika v dopravnictví nechce nic jiného, než očistiti stav od jedinců, kteří vratkostí a nejistotou jakéhokoliv druhu ohrožují bezpečnost a tím svůj stav špatně reprezentují a v neúctu uvádějí. Ať už jde o taxikáře nebo o pana továrníka.

Žádáme, aby šofér uměl číst. A to je žádáno obrazně. On má být řemeslně i lidsky fit.

věda a práce

Maršál Pétain:

Auta poháněná dřevem

(Přeloženo z francouzštiny.)

Francouzský polní maršál Pétain, známý svou bdělostí, s níž sleduje každý technický pokrok, který se může uplatnit ve službách národní obrany, publikoval minulý týden článek, jehož překlad tu přinášíme. Pojednává o otázce, která je stejně aktuální pro naše hospodářství a pro naši vojenskou obranu. Podnět, který tu dává maršálek Pétain dá se realizovati i u nás, poněvadž i naše nevyužitě obrovské zásoby dříví mohou být cennou náhradou za tekuté pohonné látky motorových vozidel.

Za války nebude benzinu.

Ministerstvo zemědělství v Paříži mělo šťastnou myšlenku: organizovalo nedávno řadu praktických předvádění, při nichž se demonstrovalo, jak je možno prakticky využít automobilů opatřených gazogeny, poháněných plynem získaným ze dřeva nebo z dřevěného uhlí. Účastnil jsem se ve Versailles jednoho z těchto předvádění. Při těchto pokusech, přísně kontrolovaných francouzským autoklubem, bylo používáno četných aut rozmanitých značek: Berliet, Latil, Panhart-Levassor a Renault. Výsledky dosažené byly naprosto stejné jako výsledky aut poháněných benzinem. Bylo tím do-

kázáno, že technika gazogenů dosáhla možnosti praktického využití.

Tento výsledek není možno přejíti mlčením ve chvíli, kdy zásobování země tekutým palivem pro dobu války představuje jeden z nejobtížnějších a nejdůležitějších problémů.

Ať se podíváte na letadla, tanky, na vozy užívané k dopravě — pro všechny tyto stroje je benzin totéž, co je pro vojáka chléb. Lidský motor se konec konců může po určité době uspokojiti omezenou výživou: mechanický motor však vyžaduje, aby byl zásobován neustále stejným množstvím paliva. Pro moderní armádu představuje kvantum paliva potřebné pro výbušné motory *conditio sine qua non*.

Dokonce se vynořila otázka, nebylo-li by lépe, když zásobování tekutým palivem je v případě války nejisté, omeziti motorisaci pozemních armád a nerozmnožovati počet letadel. Motorisace však přináší armádě takovou pohyblivost a takovou sílu, že není možno dobrovolně se jí vzdáti. Vedlo by to k příliš těžkým důsledkům. A tím více je jasno, že není možno se vzdáti svých vzdušných sil omezením vojenského letectví.

Vyskytá se tedy tento problém: zajistiti si pro případ války, ať nastanou jakékoli okolnosti, bezpečné dodávání potřebného paliva pro motory, jež by stačilo ke krytí celé naší spotřeby.

Zajistíme se trojím způsobem.

Dnes této záruky nemáme. Na francouzské půdě se produkuje paliva pro motory jen do výše 100.000 tun. Celý zbytek ve výši 5.000.000 tun jsme nuceni dovážeti ze zámorí.

Francie vedla v posledních letech rozumnou politiku tím, že vytvořila průmysl rafinerií, do nichž byly investovány velké kapitály. Zaměstnávají mnoho dělníků a zabránily tomu, aby nákupem paliv neodplavalo příliš mnoho peněz do ciziny. Vytvoření tohoto velkého průmyslu však nevyřešilo náš problém, protože zásobování Francie tekutým palivem je v případě války závislé na námořní dopravě. Závisí na tom, bude-li zajištěna svoboda moří. Válka z let 1914—18 však nám ukázala, že tuto svobodu nemohou zaručiti ani nejmocnější válečná loďstva. I sama Anglie je postižena nebezpečím, že by v případě války přes své mohutné námořní ozbrojení nemohla ze zámorí dovážeti potřebné palivo. Zajistuje se proto pro tento případ. Francie, která je závislá na dovozu, musí si po vojenské stránce otázku zásobování výbušných motorů palivem v celém rozsahu teprve rozřešiti.

Je možné trojí řešení:

1. Objevití na půdě své země dostatečné zdroje nafty.
2. Dovážeti a uskladnit dostatečné množství paliva cizího původu.
3. Soustřediti se na výrobu náhradních paliv.

Je třeba, aby bylo používáno všech těchto tří metod. Předně je třeba co nejvíce rozšířiti vrtání a hledání nafty na domácí půdě. Je třeba opatřiti si preventivně rozsáhlé zásoby tekutého paliva, a organizovati import pro případ války. A konečně je třeba podporovati výrobu náhradních paliv.

Nemůžeme si tu všimnouti podrobně dvou prvních bodů a nemůžeme ani vyčerpati celou otázku náhradních paliv.

Několikerá náhrada za benzin.

Existuje několik zajímavých způsobů, jak vyráběti náhradní palivo pro výbušné motory. Především je to hydrogenace kamenného uhlí, již je možno získati speciální pohonnou látku pro aviony. V městě Béthune máme továrnu na hydrogenaci kamenného uhlí, jež plně uspokojuje, a k níž záhy přistoupí továrna druhá v městě Lievin. Anglie a Německo, které mají nesmírné zásoby uhlí, praktikují to již v rozsáhlé míře. Francie však nemůže na tomto poli překro-

čítí určitou hranici, protože by jinak bylo třeba dovážeti místo nafty kamené uhlí: proto není možno postupovati pouze touto cestou.

Jiný způsob záleží v destilaci smolnatých břidlic a lignitů. Máme ve Francii velké zásoby těchto látek. Musíme přiznati, že až dosud praktické využití této metody zůstalo dosti slabé. Získává se podle váhy syrového materiálu jen 5—10% hledané látky. Naproti tomu práce s břidlicemi a lignity vyžaduje nákladných instalací. Je však třeba na ně přece jen upozorniti, zejména dojde-li exploatace zdokonalení.

Konečně je třeba si všimnouti kromě destilace olejnatých rostlin a kromě využití alkoholu, jehož produkce by byla v případě války zcela absorbována, zejména procesu, jenž spočívá v spalování dřeva nebo dřevěného uhlí v gazogenech, umístěných na automobilech. Tato karburace skýtá plyn analogický plynu z benzínu, který se dá využiti ve výbušných motorech. Je patrné že tento postup je nejvýš zajímavý, neboť se tu využívá látky tak běžné, jako je dříví, jejíž zásoby nejsou nijak místně omezeny, která nepotřebuje velkých průmyslových zařízení.

Povšimněme si předností a nevýhod, které tento proces přináší automobilismu. Jeho rozšíření by bylo vyřešiti problémem válečného zásobování palivem sice jen částečně, ale velice vydatně a prakticky.

Výhody dřeva jako pohonného materiálu.

Využití dřeva jako paliva skýtá Francii nespočetné výhody, proti nimž stojí jen několik nevýhod. A tyto nevýhody se den ode dne zmenšují a je možno očekávati, že zmizí docela.

Především představuje dřevo a dřevěné uhlí národní palivo. Francouzské lesy skýtají ročně 30.000.000 krychlových metrů dřeva. Z nich zůstává dnes celých 11.000.000 krychlových metrů nevyužito. Využijeme-li tedy tohoto přebytku, nezpůsobí to žádný nedostatek na druhé straně. Naopak, tím bude revalorisován les. Majitelé budou poháněni k tomu, aby nezalesněné pozemky znovu zalesňovali, což by bylo velkým dobrodíním i pro zadržování potřebné vlhkosti v zemi. Dřevěný průmysl, jeden z nejstarších průmyslů Francie, nabyl by zase onoho významného postavení, o něž přišel. Oněch 11.000.000 krychlových metrů odpovídá množství 500.000 tun benzínu. Tolik spotřebuje ročně průměrně 70.000 automobilů. Kdyby došlo k válce, mohla by produkce dřeva být ztrojnásobena tím, že by lesy byly dřívě káceny. To by nezpůsobilo velkých ztrát, neboť deset let po uzavření příměří doplnily francouzské lesy již všechny ony vážné ztráty, jež utrpěly během války.

Naše dříví představuje tedy pro případ míru vydatný zdroj paliva a pro případ války vzácnou rezervu pohonné síly. Je třeba při tom vzíti v úvahu i fakt, že dřevo je po ruce ve Francii skoro všude. To usnadňuje dopravu a unifikaci cenovou. To zajišťuje, že v případě války dřevo není vydáno na milost či nemilost nepřátelskému vpádu. Sklady lesního dříví se nedají zapáliti jako sklady benzínu: představují palivo skoro nezníčitelné.

Technické studie dokázaly, že užívání dřeva jako paliva je ekonomické. V praxi vydá přibližně stejně:

- 1 litr benzínu
- 1.05 litru těžkého paliva
- 1.50 kg dřevěného uhlí
- 3 kg dříví.

Pokusy, prováděné roku 1935 s gazogeny posledních modelů, dokázaly, že je třeba počítati na každou tunu na vzdálenost kilometru (při započítání užitek váhy i váhy vozidla) spotřebu 120—150 gramů dřeva, nebo 75 gramů dřevěného uhlí. Počítáme-li s cenami z června 1935, kdy stála tuna dřevěného uhlí 650 franků, dojdeme při zjištění ceny

za každou tunu na vzdálenost kilometru k této tabulce cen: při užití benzínu — 0.08 frs., při užití dřevěného uhlí — 0.0425 frs., při užití dřeva — 0.0360 frs..

Uvádíme tu ceny maximální. Je tedy možno zhruba říci, že používání dřeva a dřevěného uhlí v automobilismu představuje úsporu 50% ve srovnání s benzinem.

Dočasně nevýhody dřeva.

Všimněme si nevýhod. Dřevo má relativně malou tepelnou vydatnost. Tato nevýhoda vede k tomu, že je třeba vézt s sebou pro zajištění jízdy na dlouhé trati těžké a překážející zásoby paliva. Po této stránce budou učiněny pokroky po stránce formy, v níž se dříví nebo dřevěné uhlí potřebné pro gazogeny bude nabízet. Je možno počítati s tím, že tyto nesnáze budou v nedlouhé době odstraněny a že palivo bude ve svém rozsahu komprimováno a jeho užívání že bude pohodlnější.

Plyn, získaný při karburaci dřeva, obsahuje prvky škodlivé, jež je dosti nesnadno vyloučiti. Tyto produkty jsou tím četnější, čím vlhčí je dříví. Z valné části však byly již odstraněny v moderních gazogenech pomocí filtrů a tím, že se používá dřeva dostatečně vyschlého.

Resumujeme-li, je třeba vzíti v úvahu, že dříví je obecně rozšířené národní palivo, úsporné a za války nezníčitelné.

Je třeba zdokonaliti formu, v níž se nabízí, jakožto palivo pro gazogeny a k pohonu motorových vozů.

Hodí se staré motory?

Nestačí jen nalézt v dříví a dřevěném uhlí znamenité náhradní palivo. Je třeba, aby také vozidla, určená pro toto palivo, byla stejně výkonná jako vozidla, poháněná benzinem.

Dnes se užívá dvojího procesu při pořizování vozů vhodných pro plyn, získaný z karburace dřeva nebo z nerostných paliv. Prvním způsobem je konstrukce nových vozidel, opatřených současně motorem i gazogenem speciálně vybudovaným pro používání řídkého plynu. Tento způsob je nejlepší.

Praxe totiž dokázala, že motor, zásobovaný řídkým plynem, ztrácí průměrně polovinu své výkonnosti. Nadto ještě v něm dochází k poruchám v chodu. Aby motor s chudým plynem bezvadně fungoval, je třeba, aby jeho chod byl pomalejší, než chod motoru poháněného benzinem. Je třeba silnější komprese, silnějšího zapalování a vyššího obsahu válcového při stejné síle. Spojení motoru a gazogenu musí se tedy speciálně studovati při své společné funkci.

Druhý způsob spočívá v tom, že se adaptují dnešní motory automobilové, konstruované pro pohon benzinem, že se jejich soustava poněkud upraví a připojí k nim gazogen. Přesvědčili jsme se, že auta takto adaptovaná ztratila na své výkonnosti 30%. Toto snížení má za následek i přibližně 50 procentní snížení nákladu, jímž je možno vůz zatížit. Není totiž možno nijak snížit mrtvou váhu vozu, k níž nadto ještě přistupuje váha gazogenu.

Při podobné adaptaci pracuje motor v nenormálních podmínkách, a riskujeme, že jej předčasně zničíme. Je to tedy postup po technické stránce nedostačující. K tomu ještě podotýkáme, že dnes i nejdokonaleji vybavený vůz s gazogenem se dá v praxi nepohodlně užívat. Dá se uvésti pomaleji do chodu, než užíváme-li benzínu, přibrání nové pohonné látky je nepraktičtější, jeho udržování je choulostivější. Není však pochyby o tom, že tyto dnešní obtíže zmizí, až konstruktéři s větší intenzitou si budou všimati praktického upotřebení těchto vozidel.

Souhrn poznatků.

Shrneme-li četné zkušenosti, k nimž se na tomto poli dospělo v posledních letech:

1. Výsledky automobilů speciálně konstruovaných pro používání plynů z dřeva a dřevěného uhlí za pohonnou látku jsou technicky tak uspokojivé, že je po praktické stránce můžeme postavit vedle vozů poháněných benzinem.

2. Že tyto vozy přinášejí svým majitelům v provozu 50% úsporu.

3. Že konstruktéři motorů, spojených s gazogeny, musí hledět k tomu, aby odstranili jejich dosud ne dostatečně pohodlný způsob užívání.

4. Že je lépe nechat adaptace vozů stavěných pro používání benzínu na vozy používající dřeva nebo dřevěného uhlí, protože výsledky dosažené touto praxí mluví spíše proti používání nové pohonné látky.

Jak daleko je Itálie, Německo a Francie.

Německo a Itálie vynaložily velké úsilí, aby mohly použití dříví svých lesů za pohonnou látku aut. V Itálii byl vydán nedávno dekret, nařizující, že všechny veřejné dopravní služby smějí výhradně používat jen motorů, fungujících ve spojení s gazogenem nebo užívajících náhradních látek za benzin. Němci organizovali od 19. srpna do 12. října 1935 velice rozsáhlé pokusy, jichž se zúčastnilo asi čtrnáct vozů s gazogenem, mnoho inženýrů a odborníků. V těchto dvou zemích podporuje nadto ještě soustava premií majitele vozů, kteří používají plynu z dřeva za pohonnou látku.

Je tu chvíle, kdy i ve Francii musíme vynaložit úsilí stejným směrem. Gazogen je vynález francouzský a musí dobytí svého místa v době co nejrychlejší v našem průmyslu a rozluštit, pokud je to možno, krizi pohonných prostředků.

Toto úsilí je však třeba podporovat rozmýšle, aby bylo možno dosáhnouti prakticky požadovaných cílů vhodnými prostředky. Především je třeba bojovatí velice rozhodně proti falešné a bohužel velice rozšířené představě, že stačí pro případ války instalovatí gazogeny na rekvirovaná soukromá auta, stavěná pro benzin — že stačí teprve ve chvíli mobilisace se dát do výroby gazogenů. K něčemu podobnému nesmí se dospětí, musíme vyloučití takové spoléhání na náhodu.

Především je třeba podporovatí koupi vozidel již stavěných s gazogeny pro vojenské potřeby v dobách míru a zčásti i pro doby války. Na druhé straně je třeba mezi civilním obyvatelstvem podporovatí jejich nákup a používání, aby tyto vozy byly za války k dispozici jednak za frontou, jednak na frontě.

Autá s dřevěným palivem ve službách armády.

Co jsme po této stránce učinili? Co ještě musíme uskutečnit?

U armády věnovalo ministerstvo vojenství od roku 1927 do roku 1934 asi 45,000,000 franků na konstrukci aut s gazogeny. Těchto úvěrů se také použilo jednak na nákup přístrojů, jednak na koupi vozů jimi opatřených, jednak na udělování premií. Je postaráno o to, aby vozy s gazogeny, užívané při vojenské službě, byly po určité době nahražovány novými a novými modely. Armáda splnila svou povinnost a udělala všechno možné pro podporu studia a konstrukce gazogenů i pro podporu veřejných jízd.

Roku 1935 konala se mezinárodní jízda z Říma do Paříže, po ní jízda v Cevennách, lesní den v Landes a v Gironde. U aktivního vojska se vycvičují oddíly v zacházení s auty s gazogenem jednak u trainu, jednak skoro u všech motorisovaných oddílů. Dokonce se vynořila šťastná myšlen-

ka, že je udělován zvláštní diplom, jenž potvrzuje, jakých výsledků jednotlivci na tomto poli dosáhli.

Pokud jde o propagandu mezi civilním obyvatelstvem, nebyly vytrvalé pokusy ministerstva zemědělství dosud korunovány úspěchem. Ti, kdož používají vozů s gazogeny, jsou zproštěni daní z vozu i daně silniční, jež obnáší ročně 1.700 frs z každého nákladního auta. Tyto premie, udělované majitelům vozů s gazogenem, však byly zrušeny 1. lednem 1935. Výsledky, dosažené až do toho dne, jsou chatrné, cíle není ještě daleko dosaženo.

Aby úsilí vedlo k cíli, je třeba, aby armáda organizovala výchovu řidičů aut tím způsobem, aby každý šofér vozu, poháněného benzinem, se mohl naučití i řízení a udržování auta s gazogenem. Tímto způsobem se potřeby civilního obyvatelstva, požadujícího vycvičené šoféry pro nové vozy, rychle uspokojí v široké míře. Kromě toho je třeba, aby vojenské úřady orientovaly svou politiku tím směrem, aby nebyly vyráběny gazogenní přístroje samy o sobě, jež uspokojí jen nedostatečně, nýbrž aby byly nakupovány pro vojsko jen vozy s gazogenem již přímo konstruovanými, ve spojení se speciálním motorem.

V soukromých službách.

Příkladem vojenských úřadů by se měla řídití všechna ministerstva, jež užívají k dopravě aut. Jejich úkolem bude při každé objednávce pamatovatí na částečnou objednávku aut s gazogeny. Na základě nových pokusů musí mít zájem o používání motorů s gazogeny za pohonný prostředek místo benzínu i státní železnice.

Abychom dosáhli většího rozšíření gazogenů mezi civilním obyvatelstvem, je třeba, aby stát pro počáteční dobu přinesl určitou finanční obět. Není pochyby o tom, že uživatel nových motorů dosáhne v praxi 50% úspory naproti používání benzínu. Této úspory však nemůže dosáhnouti ihned. Kupec váhá ještě poněkud rozhodnoutí se pro vůz s gazogenem, protože dnes ještě vůz přímo konstruovaný s gazogenem je nepatrně dražší. Tímto faktem však nesmíme kupce nechat odradit. Je třeba, abychom udělováním premií vyrovnávali rozdíl několika tisíc franků, jenž mezi oběma typy vozů dosud existuje — anebo abychom povolili daňové slevy těm, kdož užívají dřeva za pohonnou látku aut — anebo konečně abychom podporovali výrobu motorů, pracujících s tímto plynem, aby jejich prodejní cena byla snížena.

Bude třeba, aby se stát ujal vydatné propagandy ve prospěch vozů s gazogenem, aby organizoval důležité soutěže, aby jimi byly odstraněny některé nedostatky, dosud spojené s tímto typem vozů. Je třeba vytvářet střediska karbonisace ve státních lesích a konečně, což bude opatření vedoucí rozhodně k cíli: vydati předpis, aby nákladní auta, dosahující určité tonáže, směla být používána jen tehdy, užívají-li dřeva za pohonnou látku.

Francouzský průmysl automobilový si stěžuje na to, že je ochromen zejména po stránce výroby nákladních vozů, jednak vlivem hospodářské krise, jednak tím, že doprava jimi je velice nákladná, používá-li se benzínu za pohonnou látku. Zde se otvírá pro náš průmysl nové pole. Je snadno zařídití sklady dříví a dřevěného uhlí, takže není překážky, aby nebyly ihned uvedeny do používání gazogeny pro všechny typy vozidel, autobusů i nákladních aut, pokud projíždějí lesnatými kraji nebo vykonávají v nich pravidelnou službu.

Souhrn.

Jak tomu dnes je, je možno souhrnem říci, že Francie nemá dostatečné záruky, že by v případě války nebyl nedostatek pohonných látek motorových.

Její zásobení benzinem vyžaduje, aby vyplýval ze země kapitál stále ještě značný, třebaže praxí rafinerií jeho výše byla již snížena.

Seriová průmyslová produkce vozů, konstruovaných na pohon dřevem a dřevěným uhlím, přispěla by kladně k rozvoji francouzského průmyslu a revalorisovala by značnou měrou důležitý národní statek — lesy.

V každém případě racionelní využití dřeva za pohonnou látku by přineslo obraně státu okamžitou a důležitou podporu. Je proto povinností všech veřejných úřadů, aby přispěly k tomu, aby tato technika se stala co nejintenzivnější.

dopisy

Ještě o rozumu a politice

(Epilog k „Debatě o rozumu a politice“ z 9. čísla „Přítomnosti“.)

Vážený pane redaktore!

Nemíním Vás zkracovat o drahocenný čas, vyprošuji si jen právo přivést na správnou míru jak svůj dopis Vám, tak i Vaši odpověď na něj, jak oboje bylo uveřejněno v 9. čísle „Přítomnosti“.

Cítím se prost všech výtek, které činíte mé anonymitě. Prokažte mi, že bylo mou vinou někomu ublíženo na cti, či jinak, nebo poškozen veřejný zájem, a jsem Vám i se svým jménem k dispozici. Avšak do té chvíle si svou anonymitu spíše připisují k dobru, poněvadž křiklounů, kteří mluví pro to, aby na svou osobu upoutati větší pozornost, než na obsah svých řečí, je u nás až příliš.

Abyste mne vyobrazil jako pořádného ničemu, jemuž je nejlépe se vyhnout, užil jste přirovnání o hřišti, hráčích a divácích. Tlučete do mne způsobem, který Vám získal, aspoň mezi mladými, největší část popularity i úcty. Já sám se svými přáteli jsem byl kdysi takto získán pod Váš praporek. Váš styl a slohové příkrasy byly nám požitkem a zvláště nás přitahovalo, že Vaše články o politice a hospodářství se daly číst bez té houževnaté nechuti, kterou obvykle u mladých lidí vyvolává styk s těmito tématy. Měli jsme jen nejasné pojetí o různých funkcích jazyka a mezi průměrem básnickým a politickým jsme nedělali rozdílu. Obojí mělo význam vzbudit a vystupňovat náladu. Prostě, bylo to řečeno hezky a vtipně, a to nám stačilo, věcný význam ustupoval do pozadí. A myslím si dosud, že ti z mladých, kteří se přihlašují k Vám, chovají kořen svých sympatií pro Vás ve svém iracionalismu (z velké části patrně v estetickém citu), ať se tváří sebe víc rozumářsky. Mnozí také cítí neúprosný bič Vašeho racionalismu, před nímž se nejjistěji ukryjí tím, že se přidávají k Vám. Jsou tak zbaveni nebezpečí, potýkat se s Vámi. Vkus Vaší politické metody je jim v té době bližší než vlastní obsah Vaší činnosti. Nebudu sledovat vývoj tohoto poměru mladých k Vám s jejich postupujícím stářím, poznamenávám jen, že je z větší části od sebe odháníte ironisováním a podceňováním těch složek duševních, jimž děkujete za většinu svých mladých přívrženců.

Myšlím, že kdybych byl dnes znovu jedním z těch mladých Vašich rekrutů a na mém místě někdo jiný, že bych si patrně zase požitkářsky vykřikoval: ten mu to nasolil, ten ho zpralil, že ho přejde chuť atd. A nemyslil bych na to, že lze v politické řeči používat parabol a metafor nejen k formálním efektům, ale též ke komolení věcného významu, a že je to pro politiku stejný dar přírody, jako pro zápasníka lstivost, jíž lze, proti všem pravidlům, položit protivníka tam, kde si ho přeje mít.

Zdá se, že zvolíme-li si vhodný obraz, dokážeme všechno, co chceme. Podle Vás tedy jsou patrně politikové nejobětavější pracovníci pro neosobní blaho, kdežto všichni ostatní jsou jen jacísi čumilové a mnozí dokonce rýpalové.

To tedy, pane redaktore, nesouhlasí. Když už, tak si buďte třeba generálem a my jen prostí vojáci, mezi nimiž jsou stateční i ulejtáci, ale netvrďte nám, že k životním otázkám země, k níž patříme, zaujíme stanovisko fotbalových fanoušků.

Rikáte, že mezi námi není možné spravedlivé porovnání. Nuže, moje jméno je neméně hluché jako můj pseudonym; myslíte, že takový fakt stačí k „vyřízení“ člověka? Bohužel, činy prostých vojínů se neukládají do archivů, ani nezapisují do pamětních knih. Jejich práce se neodbyvá na náměstí za slavnostního osvětlení. Nepochybuji, že byste nás dovedl porovnat k mé úplné hanbě. Nemám po ruce žádný tlustopis svých skutků. Avšak táži se Vás, kdo myslíte, že obětuje pro obecný prospěch více procent, generál ze své mnohosti, nebo vojín ze svého mála? Bojem za právo a spravedlnost uspokojete nejen své svědomí, nýbrž i svůj žaludek. Anonymní človíček uklidňuje svou žízeň po nápravě lidských věcí nehonorovanou prací přes čas a bojem v době, kdy generálové mohou odpočívat. A prohrajete-li svůj boj na zeleném trávníku, neznamená to, že čumilové jdou ve špatné náladě domů, nýbrž značí to, že musí jít riskovat svůj život za věc, za niž vy jste nenásazovali víc, leč svůj důvtip. A pro případ nebezpečí máte již své Bordeaux, neboť desertérství se dovoluje politikům a celým vládám, ale trestá se smrtí u prostého vojína. Nesnažte se o spravedlivé porovnání, doplatil byste na ně.

Vidíte v mém dopise hrubosti. Hleďte, voják cítí cizí botu na svém hrdle a volá na svého vůdce: „K čertu, generále, v čem to vezíme, pomozte nám“, a generál odpovídá: „Chlape drzej, neznaš služební ceremoniel, že nevíš, jak se chovat? Ostatně jsem se svou moudrostí v koncích a nevím si rady. Jsi však za tu patálii odpověden jako já, nemáš práva si stěžovat a proto drž hubu!“

Víte, začnou-li velitelé prohlašovat, že si nevědí rady, zní to tak jaksi jako „Zachraň se, kdo můžeš a jak můžeš!“ Pod tímto zorným úhlem je nám ovšem dnešní jednání lidí srozumitelnější. Až když se loď topí, ukážou se lidské charaktery nejpravdivěji.

Činíte mne stejně odpovědná za dnešní poměry. Mohl bych se z toho vyvléknout poukazem na svých necelých 30 let, ale nečiním toho, poněvadž si nemyslím, že byl-li bych dnes padesátiletý, že by již tím byl svět znatelně lepší. Ani Vaše vina není snad větší než moje, ale vzal-li jste už do svých rukou praporek jedné generace, musíte přijímat výtky za její činy na svou adresu.

Pod dojmem mého dopisu pojal jste také myšlenky, kterými jste pokřivil mé poznámky tak, že se v nich ani málo nepoznává. Neměl jsem vůbec na mysli noetické mudrování a také jsem v celém svém dopise rozum nikde nepopřel. Řekl jsem jen, že s a m nestačí k nejlepšímu poznání a k nejmravnějšímu jednání. Na př. dáte-li žebrákovi almužnu, dáváte mu ji z pouhé rozumové úvahy? Nebo budete zámožným podnikatelem a pro nedostatek práce chcete propustit dělníka. Tvrdím Vám znovu, že holým rozumem nikdy nepřijdete k rozhodnutí propouštět ho. Vůbec jsem Vám nechtěl stavět před oči pochmurná fakta o nezaměstnaných a j., jež jste si ovšem dávno osvojil. Nechtěl jste však rozumět, jinak byste byl poznal, že má výtka platí tomu, že zájem o nezaměstnané se vybíjí u nás bezmála jen v práci statistického úřadu, což stačí patrně Vám, který věříte, že pouhou pořádací činností holého rozumu se zjedná náprava mizerných poměrů.

St. K. Neumann je sice stejně básníkem přírody jako společenské vzpoury, ale Vám se lépe hodilo přisoudit mi obdiv k této jeho druhé vášni, poněvadž jste mě pak mohl lehce zařadit mezi milovníky politických bengálů a iluminací. Snažíte

se mne vstrčit do komunistického pytle, neboť tím považujete člověka za vyřízena bez dokazování a debat. Musíte se tedy spokojit mým autoportretem, že nejsem komunista a zvláště ne salonní komunista československý, že Lenin je mi spíše fanatikem myšlenky než mravním geniem a že si o myšlenkové svobodě v dnešním Rusku nečiním ilusí. Že však mám v úctě tuto zemi, kde je honorována práce, nikoliv žvanění, a kde korupce a sabotáž kolektivního úsilí za vyšší úroveň člověka jsou nejen kvalifikovány, ale také souzeny jako nejtěžší zločiny.

Zdá se, že Vás, jako mnohé jiné, úspěchy bolševického Ruska uvádějí do rozpaků a že tyto úspěchy snáze připočtete náhodným přírodním a časovým podmínkám, než vědomému lidskému úsilí. Aspoň jste tento názor propagoval v „Prítomnosti“ až do nedávné doby.

Vskutku, jsem špatný politik. Nemám dosud ani statků, ani akcionářských sinekur, ani nemám naději stát se ministrem; vždyť pro své pitomé svědomí bych se neodvážil ani zaopatřit vlastní děti, dokud by nás strašil přízrak nezaměstnanosti. Politik ovšem nesmí ztratit studenou mysl před takovými strážidly. Politika zůstane tak dlouho špinavým řemeslem, dokud bude skýtat více nadějí na zbohatnutí než na odpovědnou práci; proto snad teprve na 50 žvanilů připadá jeden opravdový politik.

Vím, na tu cizí autarkii lze mnoho svést, ale nepřesvědčíte mne, že všechno. Jsem totiž takový hlupák, že neporozumím tomu, že padne-li na př. v Brně člověk hladem před napěchovaným skladištěm potravin, že je za jeho smrt odpověden nacionalistický student někde v Palermu; nepřesvědčíte mne, že chudšasovi pomůžete nejlépe od hladu tím, že mu před nosem vysypete vagony potravin do Dunaje, nebo že mu do cukru namícháte uhlí. Národohospodáři také vypočetli, že nám asi čtvrt milionu nezaměstnaných zůstane, i když se státy vzdají autarkie. Na co tedy tu vinu budeme svalovat pak?

Vy ovšem nechcete připustit, že mravnost je v tom, že se k vysvětlování této krise používá jen suché rozumové konstrukce a ničeho víc. Tou přicházíte k závěru, že všim je vinna autarkie našich sousedů a radíte nám, abychom je šli prosit. Tím jste si umyl ruce. Avšak, nedají-li se ti sousedé uprosit, nezbyvá patrně už nic logického než hladem umřít.

Podle Vaší odpovědi lze soudit, že rozdělujete lidi podle mentality na matematiky a romantiky. Vše, co není suchou logickou šablonou, je romantické, a za to je Vám nutno se stydět. Avšak ani já se do své smrti nebudu stydět za romantičnost, která spočívá v tom, že vidím-li zbládnělého člověka, pomohu mu dle svých sil, i když mně matematická formulka tvrdí, že tím nejsem vinen já, i když mi v té logické rovnici vyjde paradox, že ho nasytím vlastně tím, že zničím zásoby potravin. Milý pane redaktore, při plné míse pěkně se rozumuje; zapomináte však asi, že i logika má tolik temných, nesrozumitelných míst, že se právě jejich paradoxnost stala obsahem jistých filosofických škol. Tvrdím Vám, že apelací k pouhému rozumu nedocílíte nápravy lidské morálky.

Můžete svou náruč otvírat sebe víc, nezískáte větší kádr opravdových vyznavačů svých názorů, dokud v té náruči nebude aspoň tolik vřelosti, kolik je v ní vypočítavosti. Chcete svou rozumovost natolik přexponovat, že doufáte získávat lidi utvrzováním, že mimo logiku již nic jiného Vás s nimi nepojí? Podá-li někdo ruku Vám, nebo Vy jemu, honem na něho vyhrknete, že to berete jen jako nutnou zdvořilost a nechť se tedy nenamáhá Vám tu ruku příliš stisknout. Tato zásada, které tak zarputile užíváte jak v kritice politiky vnitřní, tak zahraniční, může jednou přinést špatné ovoce nám všem, proto mi nezazlívejte, že zde o tom mluvím.

Nemluvil jsem k socialistům, ani jim neradil, co mají dělat. Mluvil jsem jen k Vám, jako politickému publicistovi, a ptal

jsem se Vás, do jaké míry jste si jist svou cestou, a vyslovil jsem obavu, že metodou utulávání, zakrývání a ignorování vad a špatností jmenovaných odpovědných činitelů ztrácíte důvěru svých čtenářů. Vtiskl jste mi znamení hanby za zamlčení svého jména, já Vás však viním ze zamlčování horších věcí. Takových, že kdyby přišly na světlo, zakolísalo by leccos a leckdos. Této mé centrální otázky jste se vůbec netkl. Abstraktní noetika byla příjemnějším polem. Pochopitelně.

Avšak, prosím Vás, řekněte nám, proč chyby a poklesky našich odpovědných míst necháváte výhradně „kritice“ Poledním a jiným listům, které se tak staly nejhledanějšími novinami? Tu oblibu nelze svést jen na sensacechtivost. Bylo by omylem domnívat se, že lidé čtou tak zv. bulvární noviny jen pro polechtání nervů. Jest až příliš důvodů myslit si, že se veřejnosti tají mnoho špíny. A poněvadž lidé vědí, že tato špína citelně má vliv na jejich bídu, pátrají po ní, aby ji pranýřovali.

Vládní noviny však mlčí jako pařezy. Jen když se koalici strany na něčem nedohodnou, začnou si vyhrožovat, že na sebe prozradí nepěkné věci. Zdá se, že tyto pohružky vždy stačí, aby pohnuly strany ke kompromisům. Co tedy chcete od prostého občana, aby si o té vládní politice myslel?

„Prítomnost“ si počíná podivně. Dovede věnovat dvě čísla úchylnému vrahovi, ale na příklad problém korupce, která jak srozumitelně plyne i z toho nepatrného poodkrytí v posledních aférách, vžírá se do samého morku státního organismu, ta jí nestojí za úvahu. Snad proto, že tento problém sahá trochu hlouběji než se zdá.

Dal jste mi příklad o vztahu konfliktu habešského k evropské politické situaci. Máte vůbec ve zvyku, že začne-li se křičet: hleďte vinníka!, že se díváte spíše hodně daleko než hodně blízko. Avšak pouhá dalekozrakost je vadou stejně jako krátkozrakost. A můžete připsat mé krátkozrakosti, vyberu-li proti Vašemu příkladu namátkou toto: v nepříliš dávné době dostaly jisté úřady příkaz, aby urychleně vypracovaly komunikační a jiné projekty a stavby. Na takovou práci mají úřady lidi nejmizerněji placené a bez jistého služebního poměru. Ti měli možnost si přivydělat. Po tři až čtyři měsíce pracovali do pozdních hodin večer, příp. i v neděli a ve svátek. Byly jim potvrzovány přesčasové hodiny a dokonce zaprotokolovány. Když po skončení práce čekali na těch pár zasloužených korun, přišel místo peněz oběžník, že jim ministerstvo děkuje za pomoc, kterou poskytli státu v té napjaté době. Z úsporných důvodů se honorování práce zamítá. To se však stalo v době, kdy jejich šéfové předložili za jedinou sezonu jen na cestovních účtech po 60.000.— až 80.000.— Kč vedle jejich 3000.— až 4000 Kč měsíčního platu. Vskutku, vtipný úsporný systém na účet těch nejbídnějších.

Tento případ byl vybrán, poněvaž typisuje dnešní poměr státu k mladým a sociálně nejslabším: provádí svou domnělou záchranu prostým jich podváděním a vykořisťováním. Podle H. J. Laskiho je stát nástrojem, který upravuje lidské chování. Jaké očekáváte chování, které je upravováno takovýmto banditstvím? Dnes není stát institucí, která spravedlnost rozdává, dnes je nutno tuto na něm dobývat téměř násilím.

Nemyslím si, že to nemá žádnou výhodu, nemůže-li být člověk odpraven bez řádného soudu, ale jste neméně tvrdošíjný slepec, tvrdíte-li, že lze zabíjet jen vražením nože do zad, nikoliv také soukromým a jen na zisku založeným ovládnutím životních prostředků. Vyvráťte mi moje tvrzení, že i v rámci našeho státu zmírání hladem uprostřed nadbytku svědčí o soustavném a bezrestném vraždění bez řádného soudu, bez zdání nejmenší viny ubíjených, bez možnosti jejich obrany!

Mých poznámek si nevážíte, to nemohu změnit. Já naopak si Vaší činnosti vážím, jinak bych Vám nepsal, ani si vlastním poměrem k Vaším názorům lálal hlavu. Myslím, že dovedu ocenit ten kus práce, který jste vykonal pro ozdravení našeho politického života, pro žurnalistiku poctivou a vzdělanou, ne-

fantastickou a nenabubřelou. Pokračování politicko-novinářské linie Havlíčkovy a Masarykovy není možné bez Vašeho jména. Myslím, že ani nemáte větší citlivosti.

Mohl byste proti mým poznámkám zdůraznit, že lidé mají takovou demokracii, jakou jí chtějí mít. K tomu říkám, a také nic jiného nebylo smyslem ani mého prvního dopisu, že to politické chtění člověka máte v rukou Vy jako novinář. Vyslovil jsem obavu, že zvláště v dnešní pohnuté době nezachytíte pouhým zdůrazňováním logických svazků nejintenzivnější složky lidské duše. O to Vám však přece musí jít. Čím chcete udržet dále lidi, když jste jim sdělil, že rozum je v koncích, aby věděl pomoc pro ně? Voláte lid k součinnosti a prozrazujete mu, že jediný most, kterým jste se s ním spojil, se zřítíl.

Lidské iracionálně se nedá vyplet jako plevel. Zničte cit a lidé jsou neschopni jednání. Tím, že tuto stránku duše od sebe odmítáte, jste proti své vůli spoluvinen za zvrhlosti, v nichž se vybíjí cit pod taktovkou demagogů. Právě v politice je dnes třeba mravnosti a té nedocílíte bez citové potřeby pravdy a spravedlnosti. K uspokojení rozumové spravedlnosti postačí doslovné vyplnění bezživotné litery, bez ohledu na štěstí člověka. Chápete přece, že to nestačí.

Považuji za velikou škodu, že nedovedete, nebo se nesnažíte přesvědčovat lidský cit stejně jako lidský rozum. Bojujete usilovný zápas o vysvobození rozumu z rukou zloduchů, ale cit, v němž daleko hlouběji pramení aktivita člověka, v nich nechávejte s pohrdavou a nepochopitelnou nevšímavostí.

Nakonec Vám chci zdůraznit, že jsem dalek toho, abych chtěl jakkoliv insultovat Vaši osobu. Věřte mi, Vaše zrno je mi zvláště dnes příliš drahé, než abych se mohl nečinně dívat na to, jak zachází v úrodné půdě nedostatkem vlastního tepla.

Váš

Izop.

(Pozn. red. Odpovíme na tento dopis v příštím čísle.)

Jak vzniká spis

Vážený pane redaktore,

dovolte mi, abych se ozval jako jeden z těch, jež p. V. G. vhodil článkem „Jak vzniká spis“ do jednoho pytle. Jsem poslední z těch, kdo by chtěli tvrdit, že z našeho úřadování naprosto vymizel duch, který je v něm solidně vypěstěn na základech tak pevných, jako je kancelářská instrukce z dob Marie Terezie. Ozývám se však jako jeden z mladých, kteří dělají tu věc jinak, moderněji, a které p. V. G. (jehož bystré postřehy a živé pero máme ostatně rádi), poněkud dohrál, protože se cítí býti pomlouvání.

Pane V. G., já Vám nevěřím, že by se našel úřad s předností, který chce na svých referentech, aby psali na referát-ník „obsah podání“ a „votum“. Referát-níky připustím, i to vypisování jejich hlaviček (číslo jednacích, dvě data, číslo předchozího spisu, došlo od, současně vyřízeno, lhůta, skupina-oddělení), ale my mladí je nemáme rádi. Zdržují nás v práci. Jisté spisy ovšem obal dostat musí: strana napíše na korespondenční lístku nebo na útržku papíru, který nemá vůbec žádného formátu (špatně se zakládá) a který nemá místa, na němž by se dalo vyřízení a projednávací poznámky umístit.

Pane V. G., u nás tomu tak není. Jsme, myslím, největší úřad země Moravskoslezské a tak Vám musím říci, jak se „dělá spis“ u nás...

U nás se podání strany obrátí a napíše se koncept vyřízení přímo na ně. Žádný „obsah podání“, žádné „votum“, žádné

„domlouvání s písařnou“. A pokud to jde, dělá se to u nás tak, že referent nadiktuje z načrtnutých poznámek stenogram, který slečna přenáší do stroje dvojmo: prvopis je čistopisem, který jde straně a průpis zůstane ve spise jako koncept. Průpis se naklepe na čistou stranu podání.

Pane V. G., vzato do důsledků, říkáte vlastně toto: zrušte podatelnu, zrušte kancelář, kde se spis „indicuje“ a kompletuje, zrušte odpovědnou aprobaci, zrušte písařnu, zrušte výpravnu, zrušte páteř úřadu: účtárnu. Všechno udělá podle pana V. G. referent: spis k němu vletí oknem, zanesen jsa tam praktickým větrem; referent si spis bez předchozích spisů očisluje a aniž si troufal udělat na spise pro svého aprobanta jakoukoliv poznáměčku „pro domo“, spis vyřídí, t. j. sám se zkontroluje, sám si to podepíše, sám si naklepe koncept i prvopis vyřízení a obálku, a protože je pojištěn proti jakýmkoliv chybám a proti odpovědnosti vůbec, klidně poběží s dopisy na poštu. Před tím ovšem provede za účtárnu platební rozkaz, t. j. předepíše obnos, sám si ho zlikviduje, napíše poukázky, šek. Pak spis nechá u sebe na židli (registratura je zrušena) a vrhne se na spis další.

Pane V. G., u úřadu, kde se ročně vyřídí statisíce, ne-li miliony čísel jednacích, tam musí být něco, čemu se říká děla práce, přesnost, evidence, jistota. Tam to musí klapat jako u Bati.

Pane V. G., my musíme úřadovat jinak: rychle, přesně a jednoduše: je nás málo a práce je moc. A neklape-li to všude zrovna jak by mělo (ale t a k zlé, jak jste to ve svém článku vylíčil, to není), jsem toho skromného názoru, že se takhle psanými články státní administrativa nespraví. Lépe řečeno: tak neinformovanými a abstraktními články. Vzbuzuje to u poplatníků jen úsměšné pošklebky o zchomlých úředních šimlech. Nejsme hlavy t a k zabeđené, jakými byste nás pro svůj článek potřeboval.

Pokud vím, snaží se dnes všechny státy dělat státotvornou propagandu. Proto nám raději pište o z d á r n ě m úřadování, napište nám j a s n ě j š í libreto pro film „Jak se dělá spis“. Ať je napíše člověk, který ví, co to je ohromná mašinerie ústředního úřadu, který si dovede všimnout ozdravné snahy mladých a který má vůli je v ní podpořit. A ať je to člověk, který nepropůjčí ve slabé chvíli své renomované pero pro takové paušální a abstraktní články jako „Jak se dělá spis“.

A teď ještě něco docela tiše panu V. G. do ouška: „Je-li skutečně úřad, který nařídí referentu psát „obsah podání“ a „votum“, řežte do něj hlava-nehlava. Jmenujte jej a dejte nám ostatním satisfakci. Jinak budeme uraženi a právem! A vznikne-li z Vašeho článku obvyklá debata, v níž se vynoří spousta ozdravných námětů, pak díky Vám a díky Přítomnosti.“

„S projevem čtenářské úcty Váš“

František Kubíček,
Zemský úřad v Brně.

**Chaty, vily, ozdravovny staví
Dřevostavby - J. Kolowrat**
DIANABERG—PŘIMDA

Jemný a vkusný dopisní papír je spolehlivým průkazem dobrého taktu a vybrané zdvořilosti. Pečujeme stále o to, abychom svým váženým zákazníkům posloužili papíry jakostně nejlepšími a decentně moderními. Zvolte si dopisní papír svého osobního vkusu z našeho obsáhlého vynikajícího výběru.

KAREL KELLNER, PRAHA, Václavské náměstí 61 – Dlouhá třída 17

Svět knih

KULTURNÍ ZPRAVODAJ

Roč. 6. Číslo 18

Josef Hora:

Z MÁCHOVSKÝCH VARIACÍ*

*Ochtěla jsem tvoje verše číst
a vítr mi je trhal z dlaně,
pyšný jak ty, nikdy si jist
Boha ni lásky, běžec pláně,*

*jenž touhu vnukl závratnou
a jejím zpovědníkem chce být,
lít oheň v duši malátnou,
sám hrázou opilý jsa nebýt.*

*Hleděl jsi přes má ramena,
kam jenom, kam? A stracen
sobě,
necitils, kterak zmámená
jak v náruč sná se tisknu
k tobě,*

*k tobě, tuláku víchrem chvíl,
já neproměnná dcera země,
k tobě, jenž tmou jsi prostoupil
a marně hledal cestu ke mně.*

* Ze sbírky „Máchovske variace“.

POZNÁMKY

V. K. JEŘÁBEK: POČESTNÁ OBEC VALČICE. Jako 10. svazek sebraných spisů V. K. Jeřábka vychází kniha „Počestná obec Valčice“, která se tak dožívá již třetího a definitivního vydání. Již v roce 1908, kdy „Počestná obec Valčice“ vyšla po prvé, byla zdůrazněna její otráslá dokumentárnost a věrojatnost. Autor, který poznal za svého učitelského působení nedaleko Brna moravskou vesnici a její život, narušený vlivy velkoměsta a z Vidně, odkud se vracel ztroskotanci, odkud se sem rekrutovali všelijaké temné existence, napsal v „Počestné obci Valčice“ hluboce pravdivou až naturalisticky věcnou a věrnou kroniku moravské dědiny, kroniku, která ve své dokumentárnosti, dějové věcnosti je takřka záměrným protikladem slavného „Roku na vsi“. Vypravěč znalý života i lidí zachytil v řadě obrazů, jež spolu souvisí jen určením místa, všechno to, co tvoří svéráz, životní dynamiku, grotesknost i záhadnost života jedné moravské vsi, jejímž je nejen kronikářem, ale i spravedlivým, protože zasvěceným soudcem. V. K. Jeřábek dovede opravdu charakterisovat dějem i slovem, scénou i dialogem, výraznou řečí zbarvenou podle potřeby dialekticky a dovede především s psychologickou věrojatností jadrně vyprávět, tu

Autorův prospěch z díla

„Je nezbytné, aby autor měl nějaký prospěch z každého svého literárního díla; bylo-li dílo dostatečně propracováno ve všem, co se týče rozjímání, výpočtu a opatrného výběru, i když je dílo nevhodné pro veřejnost, i když autor sám se na ně dívá jako na nezdar, ten čas není pro autora ztracen: autor při psaní takového díla probadal své nitro, zpružnil ducha, zjistil jeho hranice; a to je zřejmý prospěch.“

Paul Valéry.

s mravní rozvážností, tu s bodrým humorem i jiskrou o stínech i světlech, jaké se zjevují v koloběhu vesnického života moravského. „Počestná obec Valčice“ reprezentuje tak nejvýrazněji Jeřábkovu umění, které i dnes má všechny předpoklady k tomu, aby tvořilo zdravý a svěží pramen lidové četby.

Knihy má 408 stran a stojí brožovaná Kč 18.—

ČTVRTÉ VYDÁNÍ VÁLKY ŽIDOVSKÉ. Slavný historický román Liona Feuchtwangera Válka židovská, v níž autor jedinečným způsobem oživuje před očima čtenáře dny a postavy antického Říma a jeho dnešku tak podobnou životní i politickou problematiku, vychází již ve čtvrtém vydání.

dání. Tento šťastný souhrn skladebných prvků dělá z cyklu Klaudina téměř jedinečné dílo, napsané ženou o ženách.

Třetí svazek tohoto cyklu, nedávno vydaný, je zpověď ženy, která se provdala z lásky za muže o mnoho staršího a hned po svatbě vidí, jak hrozný rozpor je mezi snem a skutečností. Klaudina, prostá, přirozená, nezálužná, čtverácká dívka dostává za muže pařížského světáka, milého, úslužného, snaživého, ale trochu perversního, zvábeného ke Klaudině hlavně její prostotou. Výsledkem je ovšem naprostý nesoulad, Klaudinin útěk do vlastního nitra.

Knihy se začíná svatbou, „narychlo slátanou“, jak svou samostatlou řečí praví sama Klaudina, popisuje svatební cestu do Německa, návštěvu staré školy, kterou jsme poznali v prvním svazku tohoto cyklu, návrat do Paříže a rozčarování mladé novomanželky. Ale Klaudina má příliš prudký vnitřní život; hledá a nalézá ná-

*Zdravé srdce nad máje tek!
Uhora srdce a cívny léčí s
úspěchem
Lázně Poděbrady.*

KLAUDINA V MANŽELSTVÍ.

Colettin cyklus o Klaudině ve škole, v Paříži, v manželství a na přechodu z manželství do života zase svobodného je bohatý obraz duševního i tělesného života moderní ženy. Tím bohatější, že tyto knihy napsala žena, obdařená nejjemnějšími tykadly pro vnímání všech záchvěvů vnitřního života a vzácným smyslem jak pro radosti, tak pro trýzně ženského srdce. A aby míra byla dovršena, Colette má navíc ještě jadrný, úžasně tvárný jazykový fond a stylistické na-

hrahu jinde: když vidí tu nepřeklenutelnou propast mezi ženským a mužským srdcem, hledá útěchu u ženy, u pavlovské Rézi. Ale i zde se zklame: Rézi ji podvádí s jejím vlastním mužem a Klaudina, zmučená a bezradná, přechází do Paříže, která nakazila svou zvráceností a rafinovaností také ji, a hledá utišení zase na venkově, v přírodě, u své milované kočky, u svých věrných strůmů. Ale při tom zůstává ženou, se srdcem plným lásky, a proto opouští. Jen do Paříže se již nechce vrátit a zve Renauda, aby přijel za ní. „Kadeřavý pastoušek“,

František Halas:

POSLEDNÍ LIST.*

Začíná se slabikářem. Jeho zelené desky a umouněné listy s kaligrafickými osidly, ve kterých tak často vdal školáček, jsou zapomenuty. Ale jedno trvá — Alšovy kresby. První galerie a slovo umění ještě nic neřikalo. Jak jen pomáhaly tlumit žal ze ztráty svobody, která za humny na mezích sváděla k zběhnutí za školu. První okouzlení výtvarné krásy, která učila statečnosti, přetrvat příkory učiva. Z toho začarovaného kruhu jejich kouzla se už nedostanu. Až kupti se léta, až tisíce tvrdí umění svádí i šál, nic se neztratí z dobroty domácího krajiče Alšova, neokorá a sůl dětství na něm chutná neskonale. Žádný návrat do Betléma těch let se neobejde bez hvězd těch kreseb, herodeský čas je můj. Jsou písní, to je zkratka toho velikého umění, kterou si razí každý sám po zadívání. Je toulavostí vymyšlet něco jiného k opsání těch omilostňujících čar. Že se tak často se slovy písně žení, toť jen předvádavý úradek harmonie, která je k tomu předurčila. Není hned tak druhého kreslíře, který by méně potřeboval výkladu. Berličky slova jsou k smíchu tomuto zdraví, které voní a mámi samo sebou. Alšova kresba je radostná sloka mžáků na naše srdce a rosa sítnice. Je to ohnivý keř lásky, kterým hoří naše domovina, je to herbář lidové citovosti, réva soucitu a porozumění chudobě, réva popínající strom českého života a veliká žízeň svobody zplvaná jeho dragouny, zbojníky, cigány, trhany a vším, čeho se dotkla jeho vladařská ruka. Aleš je celou bytostí vsazen a sakořeněn na venkově. Věčně se tam vrací, je to písmák jeho ročních časů, jeho moudrosti i šibalství, pranostik a pohádek. Rozumí mu jako nikdo jiný. A cokoliv tam přenesl odjinud, rozkvetlo to po zákumu těch míst, i ten čert je domácího chovu a je plný lišáctví chalupníka a vyloužilce. Nespolečá se jen na vzpomínku, nechce vymyšlet, jeho kresba je vždy opřena o pešlivé studium, mluví o tom každý fald dívčí sukně a každý knoflík na dětské bundě a šňůra na vojáčkém kabátě. Romantika válek, revolucí jítí stále jeho sen o volnosti a obilasy hrádků bylín zní polnic nad jeho cykly. Jeho iniciála zahajuje skoro vždy kus nějakého vyznání obdivu a lásky. To, co následuje, je instinktivním dozríváním jen málo rušeným a korigovaným jinými zřeteli. Text pod kresbou je její krví, stoupá v každé čáře a pulsuje životem. Tam, kde se opře o lidový ornament, vybírá si jen typické znaky, které organicky vtěluje, bez hračkářství. Málo toho ví ještě o nervech, ale za to všechno o povrchu, je prostý a neproblematický. Jeho akty to vyjadřují dokonale. Je zajímavé, že dopad-

* Přetisk z nového dvojčísla Života, věnovaného Mikuláši Alšovi.

Kam pojedete na dovolenou?

Chcete-li jeti do ciziny, nezapomeňte si dopsati o prospekt výprav, které pořádá osvědčená cestovní kancelář

O. a J. DOLEŽAL, PRAHA II. PANSKÁ 7

Výpravy k moři vlakem, autokary a letadly. Filialky v Paříži a Nizze

ANGLICKÉ PÁNSKÉ A DÁMSKÉ LÁTKY

Z TOVÁRNÝ PŘÍMO

K V Á M

Prodej ve velkém i malém
Ceny: Kč 90.—, Kč 130.— za 1 m

Skлады a generální zastoupení

Emil Grodecký, Praha I,

Bílková 10 - Telefon 624-95 Vzorky na venek vyplacené

ROMÁN?
DOKUMENT?

SYMFONICKÁ BÁSEŇ

o obrovském díle techniky, o vysoušení moře,
jímž se ožebračil friský lid,

Jef Last:

ZUIDERSKÉ MOŘE

„Velmi opatrně užíváme názvu mistrovské dílo.
A přece vzácné jsou knihy, které námi tak
otřásají velikostí námětu, lidskostí a pocho-
pením života jako Lastovo Zuiderské moře.“

L. BAEKELMANS v I. N. R.

„Jedna z nejsilnějších a nejpůvodnějších knih,
vydaných za dlouhá léta v Holandsku“.

HAAGSCHE POST

Románová novinka ZUIDERSKÉ
MOŘE stojí ve stylové vazbě a
výpravě pouze 35 Kč. Zašle Váš
knihkupec nebo nakladatelství

SFINX, B. JANDA, PRAHA XVI.

nou nejlíp, když nebyly kresleny podle modelu. Což konečně bylo asi málokdy. Vzpomínka je umí kreslit lépe. Nepohlavnost je jen zdánlivá, podmíněna spíše dobou a měšťanským pokrytečtím oněch let. Tam, kde nekreslí pro veřejnost, kde si dělá nádrtky pro sebe, tam se jeví pravý opak. Hraje si s tvary, znalecky je obilí a hněte, je cítit, jak vníká pod kůží těch těl. Není to ani jinak možné, u něho který kreslil vadycky a všechno s láskou zrovna tak zelnou hlávkou, jako koně a rozbitou kalhotu. Krájinu je obyčejně jen dovětkem k ději, je neromantická, bývá do obyčejně rovina, jen topoly ji zvedají k oblakům. Alšův humor je

dobrácký, těžko by z něho byl karikaturista, jeho bodrost nerada ubližuje. Nikdy se nepouštěl do úkolů, které nehověly jeho naturu, drží se vždy jen toho, co zná a co má rád a tam, kde přece jen zamíří jinak, jak se to dá doložit jeho doprovodem Máchy, hned je zřejmá jeho rozpačitost a naivnost, které je vzdálen temný šum spodních proudů. To jsou ovšem jen nepatrnosti v díle tak výsostně krásy, a chrastí těchto vět, které nesou do lesa všeho toho, co bylo o Alšovi napsáno, bylo snešeno jen proto, aby podpáleno posledním listem roztrhaného slabikáře vydalo ohnídek, rozdmýchaný dětskou láskou a udržovaný obdivem.

jak ji nazývá Renaud, se vrátil tam, kde se cítí doma; k polím, lukám a lešům.

Je to příběh nejedné dnešní

ženy; Klaudina je příliš samostatná a proto příliš osamocená, příliš svá, příliš osobitá, a proto nespoutaná. Nestačí jí být mužovou hra-

PSYCHOANALYSA V KOSTCE!

Bystře, zhuštěně a objektivně ji vykládá sám
ZIKMUND FREUD v životopisné knížce

O SOBĚ A PSYCHOANALYSE

Kč 16.—, váz. Kč 25.—

Jedná o psychoanal. metodě léčebné, infantilní sexualitě, nevědomých dějích duševních, výkladu snů, lidské duši, umělecké tvorbě, náboženství, sexuálních funkcích atd. U knihkupců

NAKLADATELSTVÍ ORBIS, PRAHA XII

Thomas Mann

UTRPENÍ A VELIKOST MISTRŮ

V této mistrné essayistické knize je vystižen Goethe jakožto reprezentant údobí měšťanského, Goethova dráha spisovatelská, August Platen, severoněmecký lyrik a povídkář Theodor Storm, utrpení a sláva Richarda Wagnera a j. Všechny tyto analytické studie, zvláště rozbor Storma, za který stihla autora bouře odporu v dnešním Německu, nebo rozbor Dona Quijota, jsou skutečnými zázraky dušezpytné pronikavosti • Brož. 30Kč, váz. 40 Kč.

U knihkupců **MELANTRICH**

kou. Ale při tom je v nitru ženská, potřebuje lásku a ve své bezelstnosti a upřímnosti neváhá hledat ji ani tam, kam běžná morálka vrhá kletbu nemorálnosti.

Z celé knihy je cítit svěžest vzpomínek ještě čerstvých, nezakalených lety. Ustavičný stesk po zdravé přírodě, po lásce upřímné, závrtné, nevypočítavé, naplňuje celou knihu vůní dravého mládí. Tím jasněji pak vystupuje kontrast pařížského společenského, literárního a uměleckého života, rafinovaného, zvráceného a příliš vyumělkovaného. Ten Klaudinin útek na konci knihy je očistující jako koupel v pramenité vodě.

VÝSTAVA SVĚTOVÉ REKLAMY VE ZLÍNĚ. Nedávná úvaha „Zlína“ o kartelech a reklamě vzbudila v československém tisku silnou odezvu. Je to důkaz toho, že podnikate-

lé a tisk, podporující rozvoj hospodářského života, vidí v úpadku reklamy také část viny na hrozivém úpadku obchodu, průmyslu, živnosti a hospodářského života vůbec. Do rámce snah po zvýšení úrovně čl. reklamy a její služby lepším hospodářským zitrkům občanů a států, zařazují právě Baťovy závody novou velkorysou výstavu světových plakátů, která bude instalována podél automobilové silnice Zlín—Baťov na 100 obrovských plakátových plochách. K prohlédnutí celé expozice bude třeba ujetí 12 km automobilem. Výstava bude obohacena výběrem pozoruhodných plakátů, které v nejbližších dnech přivezou z Paříže, Londýna, Berlína, Vídně a jiných měst členové Baťova reklamního oddělení. Expozice byla vybudována do 1. května, aby ji mohli shlédnout také hosté, kteří přijeli do Zlína na májové slavnosti práce.